

SETEMBRE 2022 - ANY XLIV - NÚM. 172

LLUMD'OLI

P O R R E R E S

olivereta

CONTINGUTS

Què pots trobar en aquest número?

Les *Activitats de l'Agrupació*, entre les pàgines 4 i 5.

La *Informació local*: el noticiari, el retorn dels escacs a l'Agrupació, el *Sempre fa bon temps* d'en Miquel Tomàs sobre les altes temperatures, la *Mirada indiscreta* i una nota per la convivència al nostre poble, entre les pàgines 6 i 11.

Els xafardejos del *Sabeu que...?* a la pàgina 12.

La secció *Creació* amb una novetat, les *Experiències porrerrenques*, que esperem que vos agradin. I, com sempre, hi trobareu la glosa de Lluís Sastre, el poema de Jaume Rosselló, les fotografies de Mercè Oliver, i l'etimologia de na Cesca Roig, entre les pàgines 13 i 15.

La *Llum Jove*, amb en Tià Lliteres que entrevista en Bernat Ribas Garí, apicultor aficionat, a les pàgines 16 i 17.

Quatre pàgines de conversa amb la nostra estimada Maria Barceló i Crespí, en ocasió del seu nomenament com a Filla Il·lustre de Porreres. Maria

Antònia Nicolau Rosselló, Joana Mora Cerdà i Simó Tortella Sbert conversen amb ella. Ho trobareu entre les pàgines 18 i 21.

En *Femení* entrevista a Maribel Rosselló Nicolau en el seu retorn intermitent a Porreres, pàgines 22-23.

Unes *Notes històriques* breus: la cinquena entrega d'articles sobre malnoms porrerrens, i un article de Maria Barceló i Crespí. Pàgines 24 a 25.

La secció d'*Opinió* amb articles de diverses i interessants temàtiques: Beatriu Defior, directora general de Política Lingüística ens parla del Projecte Aina; Joan Ramon Xamena, director de l'IES Porreres, escriu sobre la polèmica nova llei educativa; Maribel Rosselló ens parla del perill de la gentrificació; i Joan Mesquida ens deixa una nova entrega d'article sobre els pecats. Entre les pàgines 26 i 29.

Una nova entrega de l'*Espurna associativa*: aquesta vegada amb una crònica del viatge a Menorca dels Aires de Montisyon, que també han escollit nova junta directiva, a les pàgines 30-31.

L'*Espai escolar*, a les pàgines 32 i 33.

I la crònica de la darrera trobada de Premsa Forana, a les pàgines 34-35.

C/ D'EN CERDÀ, 56
PORRERES

PAPERERIA
I
ESTANC

es Cantó

688 790 250
871 811 669

papereriaescanto@hotmail.com

MANIS

C/Almoines 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

MUNICH CUBCO GUESS FIFTYFOUR FORMINO REPLAY SCOTCH&SODA AMSTERDAM CITY BE PLEASE TOMMY HILFINGER new balance adidas

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR O SOCI DE L'AGRUPACIÓ?

Per a poder existir, tant l'Agrupació Cultural com el *Llum d'Oli* necessiten la col·laboració i compromís de la gent de Porreres. Som molts, però encara volem ser més! T'animam a subscriure't a la revista o bé a fer-te soci de la nostra entitat, així ens ajudareu a seguir endavant amb la nostra tasca desinteressada en favor de la cultura i la informació al nostre poble.

Preus: si tens menys de 30 anys, el cost és de 20€ anuals. A partir dels 30 anys, el preu és de 35€ anuals. Subscripció a la revista: 15€ anuals. Totes les modalitats inclouen l'enviament del *Llum d'Oli* al vostre domicili! Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com

Podeu trobar el *Llum d'Oli* a la venda als següents establiments: estanc Ca n'Ana, papereria es Cantó, papereria Nova Pemi, fruiteria Ca na Maria, a l'Escrivania i a la Cooperativa Agrícola.

UN EXEMPLE PER A LES GENERACIONS FUTURES

Setembre del 2022 - Núm. 172
Dipòsit Legal PM 76/1979

Edició:

Agrupació Cultural de Porreres
Carrer d'en Mago, núm. 6
www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com
www.facebook.com/acporreres
www.facebook.com/llumdolioporreres

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch
Sebastià Lliteres Lliteres
llumdolioporreres@gmail.com

Consell de redacció:

Catalina Garcia Garí
Francesc Melià Barceló
Maria Antònia Nicolau Rosselló
Gabriel Noguera Vich
Marc Prieto Gornals
Cesca Roig Sampol

Col·laboradors/es:

Joan Barceló Barceló
Maria Barceló Crespi
Germanes Barceló-Crespi
Beatriu Defior Barcons
Joana Mora Cerdà
Joan Melià Garí
Joan Mesquida Sampol
Mercè Oliver Oliver
Maribel Rosselló Nicolau
Jaume Rosselló Tomàs
Lluís Sastre Barceló
Miquel Tomàs Burguera
Simó Tortella Sbert
Joan Ramon Xamena Vidal
Agrupació Escaquista de Porreres
Aires de Monti-sion
Associació Premsa Forana de Mallorca
CEIP Climent Serra i Servera
Col·legi Verge de Monti-sion

Fotografies:

Simó Tortella Sbert
Arxiu Agrupació Cultural

Correcció lingüística:

Catalina Maria Garí Blanch

Coberta: fotografia cedida per
Mercè Oliver Oliver. Moltes gràcies
per la teva col·laboració, Mercè!

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

*Els articles publicats reflecteixen
únicament l'opinió dels seus autors.*

Que la història ha estat molt injusta amb el llegat de nombroses dones cabdals és un fet evident que no es pot amagar. S'han ignorat i menystingut moltes gestes femenines. La tasca de moltes dones ha quedat silenciada durant anys pels patrons masculistes. Historiadors, físiques, pintores, escriptors, infermeres, cineastes... Dones que van haver de lluitar per tenir un lloc al món que les vetava pel simple fet de ser dones.

La història l'han escrita sempre aquells que manen i aquests, durant molts anys, han estat homes i excloents. En l'imaginari col·lectiu el paper dels homes, tot sovint, ha passat per sobre del de les dones. Créixer sentint que les dones s'ocupen de papers secundaris o es mostren incapaces d'aconseguir reptes inimaginables, condiciona la percepció del món en què vivim. És necessari destacar totes aquelles històries invisibilitzades, les de les dones que han lluitat a contracorrent i han aconseguit metes que els havien vetat o obstaculitzat pel seu gènere.

Però, per què encara avui costa tant que les dones tinguin la mateixa importància que els homes? Tots i cada un de nosaltres som responsables d'aconseguir una igualtat real.

Al nostre poble, les entitats han estat un espai, un referent, on les dones han entrat a formar part activa de la gestió i han donat exemple d'igualtat de gènere.

Que Porreres, finalment, tinguem una filla il·lustre, és la conseqüència que cada fet, cada passa, cada granet que totes i cadascuna de les porrerenques que han lluitat per la igualtat i exigit el seu espai, ha donat el seu fruit. Aquesta fita és un exemple i un referent per a les porrerenques del futur.

Els mèrits s'han d'atorgar a qualsevol persona mereixedora de la distinció sense que sexe, gènere, ètnia o lloc de naixement condicioni la seva vàlua.

Reivindicar la visibilitat de les dones i rescatar grans dones de l'oblit és mostrar un món més equilibrat. Un món on puguem trobar referents femenins i on la història s'expliqui amb noms de dones.

DEBANANT MOTS

En el marc de les festes patronals de Sant Domingo de Lloret, el dia 1 d'agost, al Claustre del Convent, el grup de poesia de l'Agrupació Cultural, Tallats de Lluna, va presentar l'espectacle poètic i musical *Debanant mots*. Un homenatge a la paraula, en el qual es fa, de forma original, un recorregut pels mots a través de diversos poetes, cantautors i aportacions dels propis membres.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *TÉNTOL*, D'ADRIÀ MARTÍ I MARGALIDA MATEU

Dia 11 d'agost, a l'Auditori de Porreres, vam dur a terme el primer dels actes organitzats per l'Agrupació Cultural durant les festes de Sant Roc. Aquest inici fou una entretingudíssima presentació del llibre de *Téntol*, un programa de televisió i ràdio d'IB3. Per a dur-la a terme vam comptar amb la presència d'una de les seves autores, na Margalida Mateu. Ella ens va explicar breument com van anar escrivint i creant el llibre i, tot seguit, ens va animar a participar en un concurs. El grup que més puntuació va obtenir va guanyar un llibre i el va regalar al Col·legi Climent Serra i Servera.

HOMENATGE ALS PORRERENCS REPRESENTATS DURANT LA GUERRA CIVIL

Agafant el testimoni de l'Assemblea per Porreres, l'Agrupació Cultural va organitzar l'acte que s'ha anat realitzant a Ca'ls Her-

manos i que té com a finalitat recordar els porrerenecs que dia 15 d'agost foren traslladats al cementiri del Pla de Son Mas de Manacor per a ser vilment assassinats.

En aquesta ocasió es va aprofitar per fer memòria de les diferents accions que a la nostra vila s'han dut a terme des dels anys 2000 fins a l'actualitat en matèria de recordança i memòria de la República, la Guerra Civil i el Franquisme. Francesc Melià i Bartomeu Garí van mantenir una conversa en què es van repassar i justificar els actes i iniciatives, algunes nascudes des de la pròpia entitat, d'altres des de col·lectius i institucions municipals i autonòmiques. «La sensació general —segons Bartomeu Garí— és positiva, perquè a Porreres s'han fet moltes coses, fet gairebé impensable fa 30 anys». Així doncs, continuem treballant per a la memòria: en aquesta tasca sempre ens hi trobarem.

LA DEIXA DEL POETA: POEMES I CANÇONS. ANY COSTA I LLOBERA

El vespre de Sant Roc, la Coral de Porreres i el grup de poesia de l'Agrupació Cultural, Tallats de Lluna, varen dur a terme un espectacle musical i poètic d'homenatge al poeta Mn. Miquel Costa i Llobera, a l'església parroquial. *Lo que diu una cançó*, *Amor de Pàtria*, *la cançó de na Ruixa Mantells*, *el pi de Formentor*

i alguns fragments de la *Deixa del geni grec* varen ser, entre d'altres, alguns dels poemes cantats i recitats. Per acabar, es varen cantar i recitar els Gojos a la Mare de Déu de Monti-Sion, que va escriure Costa, en una versió arrangada per Jaume Rosselló Tomàs. Va ser una experiència enriquidora tant per a cantaires, com per a rapsodes i també per al públic que es va mostrar entregat a l'espectacle.

PROJECCIÓ DEL MIGMETRATGE 7 AGULLES PER A LA BOMBOLLA

El passat 6 de setembre es va projectar a l'Agrupació *7 Agulles per a la bombolla*, un migmetratge de Pau Pascual, produït per Suscultura, una microcooperativa que va sorgir per la inquietud vers el món cultural i associatiu, en l'àmbit de la gestió i en l'organització d'activitats de formació i lleure. El film versa sobre els 7 principis que han de regir una cooperativa: l'adhesió voluntària, una gestió democràtica, la participació econòmica dels socis, que tenguí interès per a la comunitat, la cooperació entre cooperatives; l'educació, formació i informació, així com l'autonomia i la independència. Tot plegat relacionat amb el funcionament d'una antiga possessió mallorquina.

LA NOSTRA MÉS SINCERA ENHORABONA, MARIA BARCELÓ CRESPI

Dia 16 d'agost, el dia de Sant Roc, la sòcia fundadora de l'Agrupació Cultural, la col·laboradora incansable d'aquesta revista des de la seva aparició, la nostra amiga fou nomenada Filla Il·lustre de la vila de Porreres, la màxima distinció atorgada per l'Ajuntament.

Fou un acte molt emotiu del qual tots nosal-

tres prengüem part per acompanyar tant na Maria, l'amfitriona, com na Maria Antònia Nicolau Rosselló, membre del consell de redacció d'aquesta revista, que fou la instructora de l'expedient que ens demostrà a tot aquell qui assistí a l'acte, com de rescuda tenia la distinció na Maria.

Des de les pàgines de la revista *Llum d'Oli*, així com també des de la junta directiva de l'Agrupació Cultural volem reiterar-li la nostra més sincera enhorabona i desitjar-li molts d'anys de salut per a poder continuar ampliant aquest immens bagatge que és la seva vida, allò que li dona força per a seguir endavant. I nosaltres només voldríem que ho fes al nostre costat. Enhorabona i gràcies per tot el que fas per l'Agrupació i el *Llum d'Oli*!

BAR
CA'N
GUILLEM
 ENTREPANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES 971 647 495

Estanc Can Poo

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Havans gravats per a festes.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguetes. Perfumeria. Articles de regal

Avinguda Bisbe Campins, 12 • Porreres.

Tel. 971 16 66 36 - Fax: 971 64 70 24

NOTICIARI PORRERENC

Simó Tortella Sbert

Encara que aquest número correspongui als mesos d'agost i setembre, mentre el número es maqueta a Can Llopis també posam una espellada de notícies de l'octubre, per a no perdre actualitat.

Simó Tortella Sbert i Redacció

UN SANT ROC AMB NORMALITAT

Després de dos anys amb unes festes d'estiu marcades per la pandèmia, el 2022 per fi s'ha pogut gaudir d'un programa de festes ampli i entretingut, malgrat la calor que va fer. Música, gimcanes, ball de bot, exposicions, cultura, nit de por, concerts, etc., són alguns dels tipus d'activitats de les quals es va poder gaudir, en unes festes iniciades amb el pregó de Toni Garí Ferrer. Les entitats, com sempre, aportaren frescor i dinamisme en unes dates desitjades i esperades. Cal destacar la penjada al balcó de l'Ajuntament de la bandera oficial de Porreres —dia 9 d'agost— i l'acte de nomenament com a Filla Il·lustre de Porreres a Maria Barceló i Crespí, dia 16 d'agost.

SEGUEIX ENDAVANT EL PROJECTE ARQUEOLÒGIC DE PORRERES

Aprofitant el mes d'agost s'ha seguit fent feina al Projecte Arqueològic de Porreres. Aquest any la intervenció s'ha realitzat al Talaiot de Baulenes: s'ha eliminat la vegetació interior i

exterior i, a més, s'ha espedregat el jaciment. Les tasques han comptat amb la participació de voluntaris i especialistes sota la direcció d'Enric Ragnar i Sebastià Amer.

XLI PUJADA A LLUC DE LA PART FORANA

La passada nit del 10 a l'11 de setembre un bon grup de porrerencs i porrerencques —uns 50— participaren a aquesta tradicional pujada fins a Lluc. Alguns partiren des de plaça i altres s'afegiren a la caminada des d'Inca. Una vegada van haver participat a la missa celebrada a l'acolliment del santuari i es va haver fet l'ofrena dels productes porrerencs, va tocar retornar cap al poble a descansar.

SEBASTIÀ LLITERES, CANDIDAT A LA BATLIA DE PORRERES PER MÉS

El passat 24 de setembre, unes 300 persones assistiren, al local de l'Associació de Persones Majors de Porreres, a la presentació del candidat de MÉS a les properes eleccions municipals que se celebraran el mes de maig de 2023. En Se-

bastià és graduat en Història per la Universitat de Barcelona, director gerent de l'Institut Balear de la Joventut i és membre del consistori porrerenc des de les darreres eleccions.

A l'acte hi assistiren gran part dels dirigents de dita formació política, entre el quals el coordinador i candidat a la presidència del Govern Balear, Lluís Apesteguia Ripoll.

II QUINTADES PORRERENQUES

El parc de n'Hereveta va acollir, dia primer d'octubre, la II edició de les Quintades Porrerenques que, fins poques hores abans del seu inici, varen estar amenaçades per la climatologia.

La festa va començar amb un dinar i es va allargar fins ben entrada la nit amb animació musical. Va ser un dia de germanor intergeneracional i, a més, s'aprofità per fer el traspass entre els quintos del 2002 i els del 2003. Aquests darrers, acabaren ben untats d'ou, mostassa, farina i quètxup.

FRANCISCA MORA, VICEPRESIDENTA DEL PI

En el marc del 6è congrés de Proposta per les Illes Balears (PI), Tolo Gili fou reelegit president de la formació política. Al seu costat seguirà comptant amb Francisca Mora Veny, batlessa de Porreres i portaveu del seu partit al Consell de Mallorca, com a vicepresidenta i amb el també porrerenc Toni Sastre Vanrell, regidor d'esports, joventut i participació ciutadana, que formarà part de l'executiva del partit com a vocal.

BERNAT XAVIER XAMENA VIDAL PARTICIPA A LA ULTRAMAN INFINITRIMAN CELEBRADA A CASTELLÓ I ES CLASSIFICA EN 2a POSICIÓ (09-10-22)

El músic porrerenc ja ens té acostumats a aquests tipus de gestes esportives que posen al límit la resistència del cos humà. En aquesta ocasió la seva participació tenia un objectiu ben clar que era donar visibilitat a l'organització "Saca la lengua a la ELA". Aquesta ha estat la seva primera gran prova després d'una aturada forçada per un problema muscular al

cor. Ha estat 7 mesos fora participant a cap prova però, una vegada recuperat de la malaltia i després d'altres 7 mesos de preparació, ha estat capaç de realitzar 10 km de natació, 132 i 280 km amb bicicleta en dues etapes i, per acabar, una doble maratón en el darrer dia de la competició. En Bernat només va ser superat a la classificació final pel triatleta basc Mikel Otaegi.

MILLORES AL CAMP DE FUTBOL DE SES FORQUES I PAVELLÓ JOAN LLANERAS. (OCTUBRE 2022)

L'Ajuntament de Porreres ha renovat la il·luminació del camp de futbol de Ses Forques que ha passat a un nou sistema d'il·luminació LED. D'aquesta manera, es podrà estalviar fins a un 48% en la factura de l'electricitat i, a més, estaran il·luminades zones que quedaven més fosques. La instal·lació ha costat 67.494€ i ha estat finançada, en part, pel Consell de Mallorca.

Per altre costat també s'ha canviat la gespa artificial de Ses Forques i el paviment del pavelló Joan Llaneras, gràcies en part a subvencions del Consell. Han costat, respectivament, 224.272€ i 60.589€.

L'AGRUPACIÓ ESCAQUISTA DE PORRERES, TORNA ALS SEUS ORÍGENS

Agrupació Escaquista Porreres

Després d'uns anys seguint diferents camins, l'Agrupació Escaquista de Porreres torna als seus orígens, ja consolidada com a entitat pròpia i formant part del món escaquista de Mallorca des de l'any 1975, de manera ininterrompuda.

Donam les gràcies a l'Agrupació Cultural i el reconeixement pel temps en què ens va servir de bres-

sol, també per la comprensió aquests anys en què, per motius administratius, vàrem créixer separats, així com també per la rebuda i facilitats a l'hora del retrobament.

També donam les gràcies a la revista *Llum d'Oli* per deixar-nos l'espai on podem compartir les nostres quimeres.

Simultànies d'escacs ACP, Sant Roc, 1995.

Partides d'escacs durant la fira 1999.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

AGOST

Dia 16	0,3 litres/m ²
Dia 22	inapreciable
Dia 23	inapreciable
Dia 27	14,3 litres/m ²
Dia 30	0,9 litres/m ²
TOTAL	15,5 litres/m²

SETEMBRE

Dia 4	inapreciable
Dia 13	inapreciable
Dia 14	inapreciable
Dia 16	1,7 litres/m ²
Dia 21	18,6 litres/m ²
Dia 25	20,8 litres/m ²
Dia 30	6,0 litres/m ²
TOTAL	47,1 litres/m²

Bar Pub
ES FAROLET

**COOPERATIVA AGRICOLA
DE PORRERES**
(Sdad. Coop. Ltda.)

Tel.: 971 64 71 81
E-mail: agricolaporreres@hotmail.com
Carrer de sa Cooperativa, 29
07260 Porreres - Illes Balears

UN ESTIU A 35°C

Miquel Tomàs Burguera

A principis de juliol, quan ja feia setmanes que suàvem de valent, em va venir al cap la idea de fer un recompte de dies amb temperatura superior als 35°C. En realitat la idea no va ser casual, sinó que es va derivar d'una petita discussió amb gent que deia que feia calor, però res extraordinari, i en cap cas comparable amb l'estiu de 2003. Això era a mitjan juliol, i tot just començar l'anàlisi ja vaig veure que el nombre de dies per damunt dels 35°C era anormalment elevat, comparant-lo amb altres estius.

Amb el pas dels dies la cosa va anar agafant emoció, ja que es donava la possibilitat de batre el rècord de dies consecutius per damunt de 35°C. Soc conscient que el fet d'emocionar-se per això no és gaire normal, però tots tenim les nostres cosetes. Bé, el rècord es va batre, i vam tenir 14 dies primer, i després 15. I no va ser, ni de molt, l'únic rècord que vam batre durant l'estiu. De fet, segur que me n'ha escapat més d'un, però aquí va una petita llista dels que he detectat.

- **Nombre total de dies: 40!** L'estiu de 2003 en va tenir 25 i l'any 1994, 15, per esmentar dos estius històrics. De fet, les dades mostren una tendència clara durant les darreres dècades. Així, en el període 1991-2000 la mitjana de dies anuals per damunt de 35°C era de 5,8. Al període 2013-2022, aquesta mitjana és de 13,6, més del doble.

- **Dies consecutius: 15.** Al juliol es van donar 14 dies consecutius, però és que al mes d'agost se'n donaren 15. És a dir, en només un estiu hem tengut dos

episodis que superen el rècord històric previ, que era de 12 dies, l'agost de 2003.

- **Mesos consecutius: 5.** 2022 és el primer any que es donen temperatures de 35°C al maig, juny, juliol, agost i setembre. Amb anterioritat, s'havien donat registres en tots aquests mesos, però mai de manera conjunta en un mateix any. Durant els anys 90 els 35°C era un valor que pràcticament només es superava al juliol i a l'agost, però l'extensió de les condicions d'estiu cap a la primavera, un fet ben demostrat a les Illes, fa que aquests 35°C es vegin ja de manera habitual al mes de juny, i no és estrany que es donin al maig.

- **Dies de 35°C al setembre: 2.** Pot semblar un rècord poc significatiu, però 2022 és el primer any que se superen els 35°C en més d'una ocasió.

Cal dir que durant l'estiu de 2022 AEMET ha passat de publicar les dades de l'estació de Ses Forques a publicar les dades de l'estació ubicada prop del puig dels Soldats. En climatologia això és un problema, ja que aquest tipus de rècords s'estableixen en comparació a dades mesurades al mateix indret exacte. De totes maneres, el que queda ben clar és que de calor n'ha feta, i a voler!

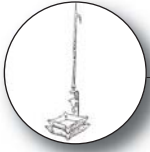
I podeu creure que he xerrat de calor amb molta gent aquest estiu. Tant amb gent que mostra interès per la meteorologia com amb gent que no, i m'han cridat l'atenció un parell de coses. En primer lloc, la gent més jove, els que no han viscut o no recorden

cap estiu dels anys 90 no són conscients de l'excepcionalitat d'estius com el d'enguany. Han crescut ja amb estius molt durs, i a més, els darrers anys hem encadenat episodis càlids destacables al 2015, 2017, 2019, 2021, que fan que ho vegin com a normal. De fet, tal vegada sigui la nova normalitat, i els que necessitem adaptar-nos siguem la resta.

En segon lloc, m'he trobat amb molta gent que diu que som uns exagerats, que calor, n'ha feta sempre a l'estiu. Sí i no. Tots sabem que a l'estiu fa calor, però la persistència d'aquest estiu no és allò més habitual, per sort. Em preocupa aquella part de població que fa aquests comentaris per intentar negar el canvi climàtic, i especialment aquells que llancen aquest tipus de missatges amb la intenció de crear un corrent d'opinió contrari a les evidències científiques.

Taula 1.- Estius amb major nombre de dies per damunt dels 35°C

Total	Any
2022	40
2003	25
2015	22
2019	16
1994	15
2021	15

MIRADA INDISCRETA

Redacció

L'or negre, dins un 4x4 blanc. De camí a la conversió (en euros).

Es veu que el molí d'aigua del Pont només serveix per aferrar cartells de «novilladas» i empreses. Per restaurar-lo i arreglar un poc l'espai, es veu que no. Una llàstima, perquè les intencions eren bones.

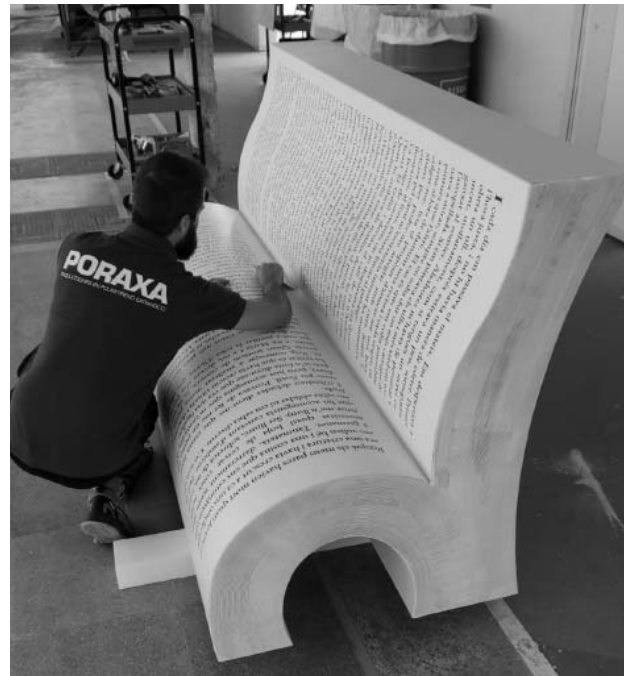
**MaYorca
SUPPORT**
by Yasmin Wagner

Übersetzung & Dolmetscherservice
Personal Assistant, Relocation,
Renovation Management + Housecare

MaYorca SUPPORT by Yasmin Wagner
+ 34 648 55 20 81
www.mayorcasupport.com

info@mayorcasupport.com
Plaza de la Vila 16,
07260 Porreras - Mallorca - España

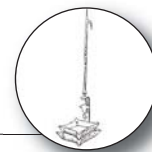
Com ja vàrem publicar a la darrera «Mirada Indiscreta», la (no) presència de la nostra llengua en molts cartells que hi ha pel poble és preocupant. Fins ara estàvem acostumats que fos per mor del castellà. Però ara ja és també per mor de l'alemany o l'anglès. I del

Un banc perfecte per a llegir... fet a Porreras, perquè el puguin gaudir a l'IES Porreras.

canvi de topònim, ni en parlem. Hi ha massa gent que no sap que el 1980 va passar de «Porreras» a «Porreres».

PER UNA CONVIVÈNCIA EN POSITIU I CONTRA LA VIOLÈNCIA

Redacció

El nostre poble fou, per unes hores, focus d'atenció mediàtica. El motiu: els fets, sobradament coneguts, que van ocórrer la matinada del 18 de setembre al camp municipal de Ses Forques. Davant aquesta situació es fa difícil restar muts i és per això que des de les pàgines del *Llum d'Oli* volíem fer-nos ressò.

Ens sentim en plena sintonia amb el que l'Ajuntament de Porreres, per mitjà del seu comunicat de dia 23 de setembre, va fer públic. Un dels valors que ha fomentat l'Aggrupació Cultural de Porreres (i per extensió, el *Llum d'Oli*) al llarg de la seva història és el diàleg, l'oportunitat de poder entendre l'altre i el fet de compartir diferents punts de vista. De cap manera podem acceptar la violència com a recurs per a resoldre una situació conflictiva.

De la mateixa manera, és per tothom conegut que la nostra associació ha treballat en pro de la integració social i la no discriminació. En aquest sentit, volem deixar clar que en qualsevol cas —i concretament en aquest— és necessari desvincular els fets de les persones. Necessari i just, des del nostre punt de vista. La generalització, així com l'atribució, fan un flac favor a la nostra societat en el seu conjunt.

Per finalitzar, des de les nostres pàgines hem apostat any rere any per la convivència en positiu. En aquests moments més que mai volem fer sentir la nostra veu, forta i clara: només la convivència assegura un futur esperançador en un poble que evoluciona, es transforma i dibuixa un nou panorama. Desitgem que fets com aquests no es tornin a reproduir tot i que som conscients que els conflictes són inherents als humans i, per tant, es donaran. Per això val la pena insistir en aprendre com gestionar de manera diferent aquestes situacions per així assegurar aquesta convivència en positiu que anhelam.

ETIMOLOGIA

Cesca Roig Sampol

PATRIARCAT

Organització social i cultural en què les relacions són estructurades pel domini de l'home sobre la dona.

- Les dones de Manacor voleu ballar en totes les danses rituals!

- I tant! Volem tenir més protagonisme a les festes. Volem una societat sense patriarcat!

PERSPECTIVA DE GÈNERE

Anàlisi i reflexió per resoldre les desigualtats.

- Els treballadors d'aquesta empresa són molt amables.

- Treballadors? Però també hi ha dones! Podries dir que el personal d'aquesta empresa és molt amable. Així ningú pensarà que només hi hagi homes, o que les dones no siguin amables!

FIRETA

Definició

Estris de cuina petits, fets de terrissa, llauna, etc., per jugar a cuinar.

Els infants han quedat embadalits quan han vist la fireta.

Etimologia

De *fira*, del llatí *fēria*, 'dia festiu'.

SABEU QUE...

Consell de redacció

...hi ha rumors que hi ha dones que fan favors de llit al mercat? Les xarxes bullen!

...tenim un regidor de Salut? Malgrat que no haguem vist cap reivindicació de les necessitats sanitàries de Porreres en tota la legislatura de la seva mà.

...hi ha certs jubilats extreballadors de l'Ajuntament que encara duen el *mando*? No convendria que qualcú agafés el relleu?

...no es varen publicar al programa en paper de Sant Roc les activitats de les entitats? Una errada, ja que és de gran utilitat per a les pròpies entitats, així com per a les persones investigadores!

...enguany per les festes s'ha fet el tir amb escopeta d'aire comprimit al pati del CEIP Climent Serra i Servera? Sabem que no hi ha cap mala intenció, però per no ferir sensibilitats tampoc recomanaríem fer-ho darrere La Creu.

...aquest Sant Roc gairebé tot ha estat música "enllaunada"? Punxa-discs, punxa-discs i més punxa-discs! I cap era dona.

...no vàrem poder ballar "la Mayonesa" ni "La Bomba" per sa Torrada? Només "xumba, xumbaaa"!

...el dia del carnaval d'estiu al molí de n'Amengual tothom havia de comprar un tassó en lloc de poder-lo dur de casa? Visca la reutilització!

...muntar unes festes després de dos anys de pandèmia i gairebé sense experiència no és fàcil? Volem donar l'enhorabona a la regidora Miquela Bordoy, que malgrat les crítiques del «Sabeu que» segur que ho ha fet el millor que ha sabut perquè tots nosaltres poguéssim gaudir de Sant Roc 2022!

...les banderes de Porreres varen arribar en temps de descompte per a poder-les posar a la venda?

...les obres del carrer Sala havien començat bé, però s'han convertit en un malson per als veïnats? Finestres i portes tancades per la pols, amb aquesta calor que ha fet! No convendria anar fent les voravies tot seguit, i no tenir set fronts oberts? Ordre!

...es veu que no han tengut temps d'acabar d'arreglar les voravies del camí cap a l'IES Porreres abans que comenci l'escola? I ja que hi eren, haguessin pogut arreglar-les un poc. Sobren arbres i falta espai per a bicicletes i persones!

...a la fi el web de l'Agrupació és públic? Després d'anys de tenir-lo anunciat, ara ja sí que es pot consultar!

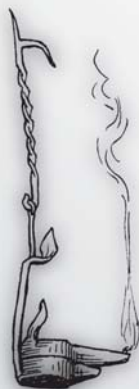
...curiosament sempre que hi ha brega a Porreres és al futbol? No ve d'ara, però queda tanta feina per fer... No hi pot haver lloc a Porreres ni per abusos contra dones, ni per tupades, ni per racisme, ni per intimidacions! Pau i convivència, per favor!

...es donen sales a entitats de fora poble i entitats del poble encara no en tenen?

...amb la venda de l'antiga seu de la Caixa, deim adeu a la Sala de Cultura per sempre?

...el director de teatre inquer Miquel Àngel Raió, resident a Porreres, ha estat nomenat director del Teatre Principal d'Inca? Enhorabona!

...la nova campanya arqueològica realitzada al Talaiot de Baulenes ha estat tot un èxit? Una gran feina que s'ha de lloar gràcies a l'entusiasme del regidor de cultura Gaspar Mora. Enhorabona!

EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

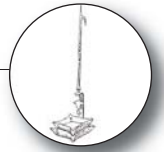
T'agradaria veure publicada la teva opinió al *Llum d'Oli*? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com, o en persona quan ens topis pel carrer!

Si t'interessa, pots consultar els números anterior en format digital a l'apartat «Llum d'Oli» de la nostra web www.agrupacioculturalporreres.cat.

Volem ser la veu del poble! El Llum d'Oli és cosa de tothom!

EXPERIÈNCIES PORRERENQUES

Redacció

Tots els pobles del món tenen algun tret diferencial. Alguna cosa que els fa especials. Pot ser un edifici singular, un episodi històric únic, una festa, o qualsevol altre element. Però també pot ser una experiència que només s'hagi pogut viure en aquest poble en un moment determinat, en un lloc determinat. El Consell de Redacció ha abocat els seus esforços memorístics per intentar detallar algunes experiències que han viscut els seus membres, com a porrerencs i porrerencques que són. D'aquesta tasca n'ha sorgit aquest llistat, curiós i no exhaustiu, que volem compartir amb vosaltres. Aquestes són algunes «experiències porrerencques» que pretenem que us estimulin a afegir-ne moltes altres al llistat, i fins i tot a escriure al *Llum d'Oli* sobre algunes d'elles: estarem encantats de publicar les vostres experiències! Escriviu-nos a llumdoliporreres@gmail.com

Haver anat a comprar un regalim a can Toni de son Oms.
Haver anat a cercar un tauler per fer una manualitat a la fusteria de Cas Viles.

Haver anat a cercar fang per fer una manualitat a Sa Teulera.

Haver anat a guardar lloc a ta mare a la perruqueria de Ca na Ternala.

Haver anat amb la citra a pegar bots a l'Estació.

Haver duit les ametlles per a fer el torró a Can Delobre.

Haver anat a comprar un bombó mallorquí a Can Xiscos.

Haver anat al sequer a Sa Cooperativa, a Can Gornals...

Haver-se anat a fer una foto a Can Vidal.

Haver anat a menjar un variat a Sa Fonda.

Haver-se tret el carnet de conduir amb en Biel *Corró*.

Haver duit l'ensaïmada a la festa de Sant Roquet.

Haver pujat a Monti-sion el dia de la festa.

Haver anat a plaça el vespre dels Reis a escoltar el sermó que fan des del balcó de la Sala.

Haver anat a la impremta Rosselló a comprar un solpàs, una resma de paper de seda o una plagueta per anar a l'escola; també haver-hi comanat la impressió de les invitacions de noces, recordatoris de primera comunió o de mort.

Haver anat a «Teléfonos» o a la Central a enviar un telegrama o un avís de conferència, també a telefonar per anar al metge a Ciutat.

Haver anat a Can Barraca a comprar una lliura de xocolata «Batanga».

Haver anat a cercar llet a Ca sa tia Maria *Guia* o a Ca na Maria *Beia*.

Haver anat a la plaça dels toros a veure en Sandalio.

Haver anat a Can Pinya a comprar una lliura de freixura i de sang per a fer frit.

Haver anat a can Biel *Sabater* a comprar les sabates Gori-la.

Haver tirat bombetes per Sant Roc.

Haver menjat el panet eixut que donen per les beneïdes de Sant Antoni.

Haver llenegat amb la pedra patinadora de Monti-sion.

Haver pujat al puig d'en Femella.

Haver quedat a romandre a Monti-sion.

Haver anat a veure el Barça a Can Miquel de sa Torre.

Haver participat a la gimcana pagesa de Sa Cooperativa.

Haver esperat el torn per a fer receptes asseguda a l'escala del segon aiguavés de la consulta del metge Ribas.

Haver comprat mig Burmanflaix al *botigón* del carrer Hospital, abans d'entrar a classe.

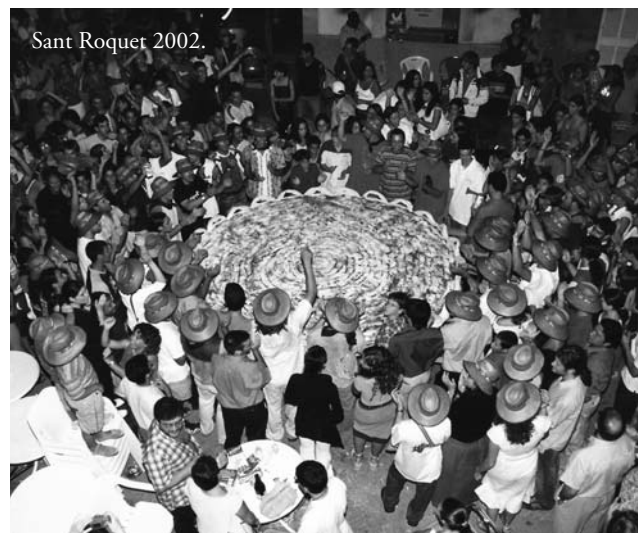
Haver anat a comprar ciurons cuits a ca na Vilona.

Haver anat a l'activitat extraescolar de mecanografia.

Haver sopat d'una pizza a Can Guillem.

Haver sentit l'olor de fum quan els dissabtes coïen les teules a les dues teuleres.

Haver duit un puro a en Damià *Puro* per a què no et cobràs l'entrada a la piscina municipal.

L'OBTURADOR

Mercè Oliver Oliver

ESPIRITUALITAT (VIATGE INTERIOR)

Jaume Rosselló Tomàs

Arreplegat a la gatzoneta em dibuix.
Al racó nu d'una cambra buida,
la fusta i la pedra es dilueixen amb mi.
Desvestit d'idees, de pensaments,
desaparesc cap a dins.
El camí, inqüestionable,
es desfà en alenades,
en batecs cada pic més llunyans,
eteris, com el so dels núvols,
sempre cercant l'ànima.

La vull veure, pressentir.
Més enllà del temps obro els ulls
i no hi és, no la sent.
La cambra, plena d'històries, ara
em pinta records que no sabia,
somnia ignorats darrera l'angoixa de la realitat.
Àngels i dimonis van deformant
la ingenuïtat de la consciència,
les llàgrimes i les rialles
disfressen els rellotges dels vells,
dels nens que perdem sovint.

Al racó nu de la cambra buida
ja no em cridis pel meu nom,
l'he deixat amb les quimeres i penyores.
I cercant l'ànima he trobat la vida
de la mà de la mort, somrient les dues.
Res no és trist encara
si deixam que un bocí de lluna
abrigui el passejar.

DE VEGADES, LA FE MOU MUNTANYES

Lluís Sastre Barceló

Se li ha fet llarg el viatge
a l'intrèpid mariner
que ara ancora al port primer
d'on partí amb l'equipatge.
Avui porta el seu bagatge
Terra Santa i més enllà.
Madò Marca el va esperar
ansiant d'ell la promesa
que ha d'aturar la ceguesa
que anys enrere l'afectà.

Li ha de dur de Santa Creu
un resquill, just un bocí
de la fusta on va finir
Jesús fill, del cel l'hereu.
Se n'ha oblidat! Sense veu,
li explica al seu capità.
Aquest comença a gratar
fins que amb l'ungla treu l'estella
de la barca i, per ella,
dins un estoig la hi guardà.

Just botar, li demanà
a ulls clucs: -M'has duit la comanda?
Ell contestà fil per randa
-Clar que sí! I la hi donà.
Tragué l'estella i fregà
els seus ulls amb passió.
Li va tornar la visió
com un miracle a l'instant.
Ella va acabar plorant.
Ell, ateu amb devoció.

La llegenda és ben notòria.
Quants d'anys més serà contada
per la gent atresorada
i servada en la memòria?
La metàfora i la història
sempre ens podran ensenyar.
I en el conte queda clar:
-No és l'estella de la barca,
és la fe de madò Marca
que la vista li tornà.

«EL QUE MÉS CONTENT EM FA ÉS QUE PUC DIR QUE PRODUESC MEL 100% DE PORRERES»

Sebastià Lliteres Lliteres

En Bernat Ribas Garí (Porreres, 1984) es dedica des de fa uns 4 anys a l'apicultura de forma no professional, ja que ell és professor del certificat de professionalitat de jardineria a Felanitx. Produeix l'única mel etiquetada de Porreres i la ven a la Cooperativa i a la botiga familiar (Mans). I com que aquesta és una iniciativa original i poc comuna, varem quedar un horabaixa a sa Fonda per a parlar-ne.

Les tasques de fora vila sempre li han agradat i la influència d'alguns apicultors que coneixia el varen fer decidir per a provar sort en aquesta aventura.

«Quan feia classes a Inca, el meu amic Pep Pinya me'n parlava molt, i quan l'horabaixa anava a fer una cervesa al Farolet, en Bernat Pança, també. I vaig trobar que ho havia de provar. En Pep em va aconseguir dos **eixams**, i després en vaig comprar més, així com les **caseres**. De cada vegada vaig un poc a més. Ho vaig començar a fer per a mi, per entreteniment i per a fer mel per a la casa, però va arribar un moment que no sabia què fer amb l'excedent i, des de fa un any, la venc etiquetada i envasada, tot i que d'això és molt difícil viure'n i has de tenir una feina fixa i un sou segur».

Quan li deman per què va triar el nom de **4ALCES**, em va dir que cercava un nom original i curt, i l'explicació és la següent:

«Tu ara tens una colònia d'abelles i per una banda tens una caixa, la càmera de cria, on fan vida en general, d'allà no s'hi treu

mel. Quan hi ha molta floració es posa un altre caixó més petit al damunt, i això és una **alça**. Allà les abelles únicament hi posen mel, hi fan rebost. Llavors només has de llevar-los l'alça per obtenir la mel, i així no agafes pol·len, cries, etc. Clar, això facilita la feina. A més, entre apicultors és habitual dir "he tret 'tantes' alces de mel" com a forma de calcular la quantitat».

Parlant de les abelles, en Bernat recorda la dita que diu «és un animal que té pastor, però que ell no ho sap». La feina de l'apicultor no es pot fer a la correguda:

«Jo pas gust de fer-ho, igual que pas gust d'altres feines de fora vila. Hi vaig tot sol, i m'ajuda a desconnectar i a relaxar-me. No és que sigui molt contemplatiu, però m'agrada. Tanmateix, no tenc gaire temps i intent anar per feines. Però hi has d'anar tranquil i no pots frissar perquè requereix el temps adequat. Si fas les coses a la correguda i nerviós, les abelles ho saben i les pots arribar a empenyar. I això, és molt perillós».

Cada vegada que té un moment per a dedicar a les abelles, va a veure algun dels **apiaris** que té. Tot depèn del temps que fa, del temps que hi pot dedicar. «A l'estiu i a l'hivern de ple, t'hi dediques més poc. I les dues primaveres ho vas controlant més i mires les necessitats que tenen. Hi ha molta feina de taller: posar i fondre cera, estirar i netejar quadres... més que no de la casera. Si que quan fas cria d'abelles reina o quan fas multiplicacions (forçar a dividir-les) hi ha més trull».

Entrant un poc dins el món de les abelles, veig que en Bernat sap bé de què parla. I li agrada. M'explica el funcionament bàsic d'aquest insecte:

«Les abelles guarden la reina, que sembla que és la que ho ha de controlar tot i realment és la més esclava, ja que s'ha de dedicar exclusivament a ser fecundada pels **abegots** (abelles mascle, que no piquen) i pondre ous. Quan veuen que ja no pon els suficients, la colònia canvia la reina. La reina s'alimenta de gelea reial (que també serveix per a alimentar les larves; en canvi, si després passen a menjar mel i pol·len seran abelles obreres) i pot arribar a viure fins a 5 anys, moltíssim si ho comparem amb els 3-5 mesos de les obreres. Aquestes darreres són la gran majoria: la que fa net, la constructora, la que va a cercar pol·len, nèctar, etc.».

La importància de l'abella en l'ecosistema és un tema interessant i preocupa als científics. De cada vegada hi ha menys abelles i això perjudica el funcionament del medi natural ja que dificulta una correcta reproducció d'arbres i plantes. Hem de pensar que:

«L'abella és un dels millors animals pol·linitzadors, perquè així com altres espècies d'aquesta i d'altra flor en qualsevol moment, l'abella comença el dematí amb una planta, i segueix tot el dia amb la mateixa espècie, i augmenta així la pol·linització». En Bernat creu que els problemes

de les abelles són diversos: «per una banda, el canvi climàtic: menys flor i per tant més dificultat per a elles; en segon lloc, els pesticides que es tiren, sobretot esquitant arbres i plantes que tenen flor, que solen ser productes d'efecte retardat i que quan les abelles hi van a xuclar el nèctar no perceben el pesticida, s'intoxiquen i intoxicquen les altres; i, en tercer lloc, les malalties noves com la *varroa destructor*. A part d'això, també hi ha els efectes perjudicials de les abelles reina que s'han importat de fora i que estan modificant la genètica de l'abella d'aquí: la mescla fa que les abelles resultants siguin menys resistents al nostre clima».

Enguany, en Bernat ha perdut unes 16 caseres (de 54 a 38) i assegura que ha estat una tendència general per mor de les temperatures.

Tornant a l'aventura de les 4ALCES d'en Bernat, comentarem un poc les dificultats i beneficis d'aquesta iniciativa. Ja se sap que qualsevol inversió inicial, encara que sigui un hobby, és cara: les caixes, la cera, la roba, les mateixes abelles, els pots, el dipòsit d'acer inoxidable, un extractor, etc. Per no parlar de la burocràcia; tot i que en Bernat considera que és bo que hi hagi un control per a garantir la qualitat dels productes alimentaris, pensa que hi hauria d'haver més coordinació entre institucions per ajudar a fer més fàcil el camí.

«I després hi ha la feina pròpiament d'apicultor, fer créixer la colònia d'abelles per a aconseguir produir una quantitat suficient de mel. I per això és necessari que es donin tota una sèrie de condicionants: que les abelles siguin productives, que tinguin bona genètica, i després tenir sort amb la meteorologia per a poder treballar i cuidar les caseres, així com aconseguir una bona temporada. Aquest estiu, per exemple, ha fet massa calor i ha plogut massa poc. Això no ha estat bo per a les floracions i, per tant, tampoc per a produir mel».

Un tema que em va semblar curiós és que a Mallorca i altres parts del Mediterrani, tenim dues floracions que permeten tenir mel de dues temporades

distintes en un mateix any, cosa que no tenen a la major part de la Península Ibèrica.

«Les mels de tardor, on per excel·lència hi ha la del garrover, provenen d'una floració molt gran i potent. És on la mel mallorquina es pot diferenciar. Cert és que també hi ha la de l'olivarda, el romaní, bruc, nisprer... però en menys quantitat. A la primavera, en canvi, la mel prové de tot tipus de flor: taronger, llevamans, ravenisses, etc. El nom "milflors" està mal dit perquè no són mil, i han de ser estrictes amb el tema d'alimentació, si de cas "multifloral". Jo tenc a la venda mel de la tardor de 2021, de primavera de 2022 i un poc de melat (20 pots) que em feia gola treure'!».

El mercat de la mel no és fàcil, ja que és un dels aliments més fàcils d'adulterar. Aquestes mels tan líquides que trobam habitualment solen ser mels cuites, però allò que crida l'atenció és que:

«Sempre tenen el mateix gust, i això és impossible perquè la mel que surt de cada casera és diferent. Per altra banda, la producció de mel de Mallorca és molt limitada pel territori. Hi ha mel que la venen com d'aquí i no és ver: "mel de romaní de Mallorca" o "mel d'eucaliptus de Mallorca", si aplicam la lògica és impossible: no hi ha tanta plantació com perquè en pugui sortir producció. És sentit comú».

En Bernat està content perquè creu que:

«Tot i que la mel agrada o no, hi ha gent que aprecia la bona. A qui li agrada, no menja sucre, com jo. La gent de Porreres m'ha reconegut el producte i estic satisfet. La gent valora el producte local i natural. Hi ha gent estrangera que també el valora, es veu que a fora estan bastant conscienciats d'aquests tipus de productes. El que més content em fa és que puc posar "mel de Porreres", perquè està produïda 100% al nostre poble. Per la Fira de tardor miraré de muntar paradeta, i així pot ser em donaré a conèixer! Em podreu trobar a la botiga de ca nostra, Mans».

I així acaba l'entrevista amb en Bernat. Antigament, la majoria d'apicultors eren fusters que es podien construir les seves pròpies caseres, o bé capellans, que

tenien més temps per a dedicar a aquesta tasca amb un cert toc "contemplatiu". Ara, la majoria d'apicultors aficionats són persones majors. Per això és de valorar que gent com en Bernat s'atreveixi no només a produir mel, sinó a envasar-la i etiquetar-la per a vendre-la al mercat. Enhorabona i molta sort!

ETIMOLOGIA DE LA MEL

EIXAM

Grup d'abelles que emigren plegades d'un rusc en companyia d'una reina per a formar una nova colònia en un altre indret.

Per extensió, gran munió de persones, animals (particularment insectes) o coses.

Etimologia

Del llatí *ex men*, mateix significat, provinent d'*ex-gsmen*, derivat de *ex-ag(re)*, 'moure enfora'. Aquest mateix mot, *ex men*, en llatí tingué també el sentit d'agulla del fil de la balança, que sobresurt quan hom pesa; d'aquí 'acció de pesar, de sospesar, d'examinar'.

RUSC

1. Habitacle d'una comunitat d'abelles.

2. Clos artificial destinat a allotjar un eixam d'abelles que permet fàcilment l'aprofitament de la mel i de la cera que elaboren. És anomenat també *arna* o *buc*.

CASERA (CAERA)

Rusc d'abelles. (Paraula emprada principalment a les Illes.)

BRESCA

Estructura de cera formada d'una multitud de cel·les prismàtiques hexagonals, que les abelles fabriquen per depositar-hi mel, àmec i llèmenes.

CONVERSA AMB MARIA BARCELÓ CRESPI

DONA MEDITERRÀNIA, PERÒ DE TERRA FERMA

Joana Mora Cerdà - Maria Antònia Nicolau Rosselló
Simó Tortella Sbert

El passat 16 d'agost, Maria Barceló Crespí va ser nomenada Filla Il·lustre de Porreres, un fet que té una rellevància singular perquè és la primera vegada que a la nostra vila es proclama Filla Il·lustre una dona i que la distinció s'atorga en vida, cosa inusual.

L'equip de Govern de l'Ajuntament proposà a Maria Antònia Nicolau Rosselló com a instructora i encarregada de recopilar, ordenar i redactar els mèrits acadèmics i professionals de Maria Barceló Crespí. Mostra de la gran feina feta per la instructora, és la publicació editada —en motiu de dita proclamació— en la qual es pot llegir i consultar un resum de l'ampli *curriculum vitae*, una abreujada semblança de la trajectòria acadèmica, científica i cultural de la recent Filla Il·lustre porrerenca, sense descuidar alguns trets familiars i personals.

L'objectiu d'aquesta conversa és descobrir a Maria com a dona porrerenca de soca rel, que estima la terra i el poble que l'ha vista néixer, créixer i on viu el dia a dia. Hi ha pocs racons de la vila i del terme que no hagi trespàs, molts d'ells, estudiat. Entre les seves aficions podem destacar la lectura, la música (preferentment la clàssica), les visites culturals, entre moltes altres.

La seva excel·lent memòria ens fa gaudir de converses que ens trans-

porten generacions i generacions enrere: sagues familiars, malnoms, personatges, tradicions, topònims, carrers, botigues...

Ens emplaçam a mitjan setembre, temps de verema, concretament, un 23 de setembre de l'any 1951. Al carrer d'en Cerdà, neix la nostra protagonista de la mà de la comare *Fornareta*. Fou la major de les tres filles (Maria, Miquela i Maria dels Àngels) del matrimoni format per Julià Barceló Aulí, *Peixet* i Àngela Crespí Sitjar, *Pistola*.

«El mes que vaig néixer era la plena de veremar. Els carros anaven per amunt i per avall per buidar el raïm als cups, com el de *Can Reus*, situat a la part baixa del poble, al carrer Passaratx. Eren temps de penúries i l'electricitat s'apagava sovint, el fils eren molt magres i, en aquella època de l'any, sobretot a *Can Reus* necessitaven tenir electricitat més temps per poder fer marxar les màquines. Sempre vaig sentir contar a mon pare que gràcies a aquest fet jo havia pogut viure els meus primers dies amb més comoditat i amb més llum».

En Julià *Peixet*, era un home feiner. Havia estudiat Peritatge Mercantil, tenia coneixences de Morse i va exercir d'electricista durant molts d'anys. Sempre demostrà les ganes d'aprendre per a ampliar coneixements. Home d'inquietuds, es passejava amb la seva bicicleta pels car-

ters de la vila sempre a punt per a quan l'havien de menester o per a fer un favor. «A ca nostra sempre hi ha hagut llibres. Jo veia al meu pare llegir molt. La dèria per aprendre el portà, fins i tot, una vegada jubilat, a estudiar català i anglès».

N'Àngela *Pistola*, la mare, no tenia cap titulació, però sabia fer tasques de tota casta. Na Maria recorda que sempre li deia: «has de saber fer de tot. Si no ho has de menester, millor!» Prova d'això és que na Maria ja ha feta la conserva de tomàtiga, ha collit els albercocs les prunes i té els terrenys a punt per a quan arribin les pluges. Aquesta només és una prova dels valors i l'amor cap al que és nostrat que li han inculcat des de ben joveneta.

Els anys de la seva infància els va viure entre casa seva i l'escola. Les primeres lletres les va aprendre al col·legi de les religioses franciscanes, les monges blaves, que tenien l'escola al carrer Sala de Porreres, futur centre de dia i també a Cals "Hermanos". Després de clausurada dita escola (la de les monges blaves), l'any 1960, continuà la seva formació amb les germanes de la Caritat, les monges negres. Des de ben petita ja mostrava les seves ganes d'aprendre i, segons ella mateixa manifesta, «vaig tenir la sort de comptar amb unes mestres i formadores que van despertar

en mi les ganes d'estudiar i m'inculcaren una valors humans que m'han acompanyat durant tota la vida».

Tot plegat feia preveure que aquesta nina tenia talent i que havia de continuar estudiant. Va ser sor Catalina Capellà del Nom de Jesús, d'Inca, qui va parlar amb la seva família per a comentar-los la proposta. Els seus pares no ho dubtaren i feren de tot i més perquè na Maria pogués seguir els estudis fora de Porreres.

«Quan tenia uns 10 anys, els diumenges horabaixa anàvem a jugar al pati de ca les monges de la Caritat. Una altra sor Catalina ens feia resar per la conversió de Rússia! Ja ho veus! Pel pati hi havia revistes de caire religiós, com et pots imaginar. En record una en especial que em cridà l'atenció: Genoveva de Brabante, de la col·lecció Vidas Ejemplares. Intrigada per qui era aquest personatge, no vaig estar a gust fins que vaig descobrir que era una heroïna d'una llegenda medieval. Pocs anys després, ja sabia que

aquesta regió històrica es trobava repartida entre l'actual Bèlgica i els Països Baixos».

Potser era un indicati o presagi de la seva passió per la història i la investigació, concretament de l'època medieval.

Antany, no s'animava a les nines a seguir estudis de batxillerat perquè la seva funció i el seu paper era un altre: fer feina al camp, aprendre a brodar o a cosir, quedar-se a casa... a més de les funcions que per raó

de gènere se suposava que havien de desenvolupar. Per a res es contemplava que la dona pogués ser independent i capaç de viure per ella mateixa. No va ser el cas de na Maria.

Va començar el batxillerat quan tenia 12 anys, després d'aprovar amb matrícula d'honor l'examen d'ingrés a l'institut Joan Alcover. Així iniciava la brillant trajectòria acadèmica. Al col·legi lliure adoptat, Joan Estelrich de Felanitx, vinculat

PAPERERIA NOVA PEMI

Papereria, llibreria, joguines,
regal i molt més!

C/ Almoina, 31 - Porreres
Correu:
pemipapereria@gmail.com
Telèfon: 651 803 534
@papeleriapemi

mleiva@viajespegaso.com
C/ 31 de desembre, 13 - 07003 Palma de Mallorca
Tel. 971 76 34 92 - www.viajespegaso.com

NOVA ADREÇA

a l'institut Joan Alcover, cursà el batxillerat elemental. Les alumnes anaven i venien de Felanitx amb la furgoneta que conduïa en Pep Serra, *Banyat*, en autocar o en tren. Tenien classe de dilluns a dissabte fins al migdia. Els cap de setmana anava alguna vegada amb els pares al cine de Can Boterí o amb altres nines.

A l'institut Joan Alcover, on només estudiaven nines, realitzà el batxillerat superior i el preuniversitari. A diferència dels temps actuals, en aquells anys sols hi havia dos instituts en tot Mallorca: el Joan Alcover, femení i el Ramon Llull, masculí; un i altre a Ciutat.

«Vaig tenir molts bons professors! Ara bé, he de dir que algunes assignatures varen ser una pèrdua de temps: economia domèstica, *corte y confección*, *formación del espíritu nacional*... Totes elles impartides per dones de la Secció Femenina. Mira si eren importants que si les cursaves et convalidaven el Servei Social que era obligatori. A més, si no havies fet el Servei Social, no podies accedir a la Universitat, ni disposar del carnet de conduir ni del passaport. Això que et cont era a finals dels anys 60».

D'aquesta etapa na Maria recorda amb nostàlgia i satisfacció l'estada a la Casa de Família d'on conserva bones amistats i molts bons records:

«[...] La majoria de nines de poble que estudiaven a Ciutat estaven a residències de monges. La més popular era la Casa de Família, al carrer de la Pietat, regentada per monges de la Caritat. Hi vaig estar 11 anys, entre estudi i primers anys de feina. Allà vaig forjar algunes

Maria Barceló devora la tomba de Pompeu Fabra.

de les més bones amistats. No només hi havia nines que estudiaven, també hi havia al·lotes que feien feina, per exemple a Telefònica i eren de fora. Estudiàvem de bon de veres!».

Anar a Ciutat, per a la gent del poble, era una cosa molt especial. S'hi desplaçaven de tant en tant amb tren i més tard amb la *camiona*. «Quan estudiava a Ciutat, partia de Porreres amb la *camiona*, a primera hora del matí. Mon pare m'acompanyava, fosca negra, fins a Sa Fonda, on venien els bitllets».

Va ser quan inicià els estudis a la facultat de Filosofia i Lletres de Ciutat, delegació de la Universitat de

Barcelona, on per primer cop compartí grup amb l'alumnat masculí. Parlam dels anys 70. Com ella bé ha dit i repetit moltes vegades, la seva tasca als anys de plena joventut era estudiar i estudiar. D'aquí el gruix i ampli ventall de publicacions, fruit de la seva incansable ànsia d'investigar, la qual cosa ha reverterit en els reconeixements i mèrits obtinguts al llarg de la seva trajectòria acadèmica. Tot i així, cal constatar que arran de la fundació de l'Agrupació Cultural, es començaren a organitzar excursions, aquestes li donaren l'oportunitat de conèixer i ampliar el cercle d'amistats. «Jo tenia 19 anys, va venir a ca nostra n'Esteve Ribas, molt amic de la

família, a demanar-me si volia fer part de la nova associació, avui Agrupació Cultural. Jo feia primer de carrera. D'aquí els lligams estrets que mantenc amb l'entitat fins a dia d'avui».

N'és sòcia fundadora i, al llarg de més de cinquanta anys, s'ha mantingut fidel als principis i ideals de l'associació, ha participat de manera dinàmica en les seves activitats i n'ha organitzades moltes. Un exemple de la seva estima a l'entitat és el fet que l'any 2019 establí i subvencionà la convocatòria d'un ajut d'investigació per a escriure la història de l'Agrupació Cultural amb motiu de la celebració dels 50 anys.

La conversa continua i feim un repàs de la vida del poble, la seva gent, els costums, els carrers, les botigues... La seva esplèndida memòria i l'entusiasme a l'hora de recordar fets passats ens du a recordar curiosos detalls sobre les botigues del poble:

«He arribat a conèixer més de 20 botigues de queviures, però totes plegades no tenien el que avui disposa un petit supermercat. Això sí, totes regides per dones, ofici essencial femení: Can Fossà, Can Fama (més tard can Bou), Ca na Poa, Ca sa Murera, Ca na Damiana, Ca na Guriona, Ca na Rotja, Ca na Lluïsson, Ca n'Aina Delobra, Can Xiscos, Ca na Simona, Ca na Matas, Can Pau Carles, Can Murtó, Ca na Joanaina Formatge, Ca na Bordoia, Can Barraca, Ca madò Molleta, Ca na Llaunera, Ca na Mariaina, Ca na Peluda...».

No podem acabar la conversa sense fer referència al paper de la dona en

general. Entre amics i companys na Maria de vegades comenta que ella és una dona que mira el passat. Podria viure una dona medieval avui a Porreres?

«S'ha de dir que es té una idea equivocada del que era el món medieval. En aquella època ja es deia, i avui encara ho podem dir "de la guerra, de la fam i de la pesta alliberau-nos, Senyor" i avui en dia hem passat per una epidèmia (Covid), la guerra d'Ucraïna, hi ha famílies que no tenen per menjar, segueix l'explotació humana... La tecnologia i els avenços científics són indiscutibles, però els tres problemes més grans i de més transcendència que trasbalsaven la societat medieval i altres èpoques, continuen afectant moltes persones de la societat actual, malauradament».

El que li sap més greu respecte a la dona actual és que encara n'hi ha que no tenen llibertat d'opinió, de viure pel seu compte, fins i tot en resten sotmeses a opressió. La formació i l'emancipació econòmica són aspectes que ajuden a adquirir la llibertat individual.

«Mai m'he sentit discriminada pel fet de ser dona i, en el meu cas, he estat la primera en moltes coses, per exemple: primera degana de la facultat de Filosofia i Lletres, primera presidenta de la Societat Arqueològica Lul·liana, la primera amb tesi doctoral de Porreres, la primera catedràtica de Porreres, la primera que va pronunciar un pregó a les festes de Sant Roc (1982) i, ara, la primera dona proclamada Filla Il·lustre del meu poble. Això no vol dir que només valori aquests aspectes de la meua

vida, si he redactat una tesi doctoral, ho he fet i si he hagut d'espolsar ametlles, també. La societat és masculina i femenina, no cal que sigui al 50%, qui val, val; sigui home o dona».

Na Maria ha estat una dona capdavantera en la seva generació des de l'àmbit cultural i universitari i pot fer gala de tota una trajectòria de defensa de la cultura, la llengua i el territori de Mallorca.

«[...]A partir del primer dia d'octubre, he passat a la categoria de Catedràtica Emèrita. Tenc molts compromisos i projectes acadèmics i voldria disposar de vida i salut per dur-los endavant. Em sent una dona afortunada i ser Filla Il·lustre del meu poble m'enorgulleix. Em comprometo a continuar treballant per Porreres, Mallorca i fronteres enllà. Tot plegat, em fa dir, una vegada més, GRÀCIES a tothom».

i ara, Solarium

Non Estil

PERRUQUERIA I ESTÈTICA

UNISEX

PERRUQUERIA	ESTÈTICA
extensions	depilacions
tallats de moda	neteja cutis
tints	decoració d'ungles
banyos de color	tint de pestanyes
tota casta de metxes	moldejats de pestanyes
moldejats	massatges
desarriats	manicures
recollits	pedicures
núvies	maquillatges
comunions	
etc...	

**obert de dimarts a divendres de 9 a 12 i de 15 a 20 h
dissabte tot el dia**

C/ Passaratx, 114
Tel. 971 166 646 - PORRERES

«LA MEVA MANERA DE RETORNAR A PORRERES ÉS PARTICIPANT DEL POBLE, ESCRIVINT I PROPICIANT ESTUDIS SOBRE LES COSES QUE EM PREOCUPEN: ARQUITECTURA, URBANISME, MOBILITAT...»

Sebastià Lliteres Lliteres

Entrevista a Maribel Rosselló Nicolau (Porreres, 1963), doctora en arquitectura per la UPC, llicenciada en Història de l'Art per la UB i arquitecta tècnica per la UPC. És professora titular de la UPC, on treballa des de 1989. Autora de nombrosos llibres, articles i publicacions, té com a principals àrees de treball l'arquitectura del segle XIX i XX, el Modernisme, el Noucentisme, les arts decoratives i la conservació i restauració.¹

Fa uns mesos que vaig anar a veure na Maribel Rosselló Nicolau a casa seva, en un dels racons de sa Placeta. Un indret que connecta amb la meua infància, com també ho fa amb la seva, curiosament. No apareixerà en el present text tot allò que hi voldria, però sí una pinzellada de moltes coses interessants d'una porrerenca que mai s'ha volgut desvincular del seu poble.

Per a na Maribel, Porreres és principalment la seva relació amb la infantesa. Una infantesa plena, d'anar en bicicleta i de poder gaudir d'aquesta autogestió de la mobilitat; una cosa que creu que s'ha perdut. Essent ella adolescent, la família es traslladà a Palma per mor de la feina dels pares, i Porreres passà a ser sinònim de «cap de setmana». Les coses

canviaren quan va complir 18 anys i va partir a Barcelona. Era el 1981:

«Vaig començar periodisme, però no em va agradar. Per llavors ja m'agradava l'arquitectura, però vaig decidir tornar a Mallorca i fer alguna cosa que pogués fer aquí. Vaig saber d'una carrera que podia fer per mitjà d'una acadèmia a Palma. Tanmateix, al cap de dos anys, vaig

veure que havia de tornar a Barcelona. Tenia inquietuds i em feia ganes anar-hi, perquè sabia que em permetria veure el món des d'una altra perspectiva. Em va ajudar a fer-me a mi mateixa, a connectar amb gent i, de fet, quan vaig acabar la carrera, ja vaig aconseguir una bona feina. Després vaig començar Història de l'Art, mentre treballava. I el 1995, embarassada d'en Carles, vaig començar el doctorat. Embarassada d'en Lluís, vaig obtenir la suficiència investigadora i, el 2005, vaig acabar la tesi. Foren 10 anys molt crucials i intensos per jo. El doctorat, la criança, en un món competitiu, en un món on els homes no tenen gairebé càrregues familiars... i tu has de fer feina, tesi i criança. Per això moltes mares renuncien a moltes coses: o maternitat o carrera professional, i queden en un grau mig, que és on pots tenir un cert equilibri. Per què no hi ha dones a damunt? Perquè per exemple, arribar a les 22h a casa quan els fills eren petits i no haver pogut estar amb ells m'angoixava molt».

La rellevància dels orígens familiars

El seu pare, Sion Rosselló, era de *Can Sion* per part de pare (Rafel Rosselló) i de *Can Gener* per part de mare (Coloma Sastre, *Genera*), els dos varen viure a França de joves, on va néixer en Sion. «Per ca nostra [cals seus pares], Porreres era molt important. El pare, que

Bàrbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER

FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N'AMENQUAL, 10 - Telèfon i Fax 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

quant a intel·ligència ha estat una de les persones més valuoses que he conegut mai, va muntar la secció local d'UCD i tenia molta visió política, però sempre va voler estar al darrera».² A na Maribel li canvia la cara quan parla d'ell; recorda molt bé que el dia del seu funeral li va dedicar unes paraules que defineixen perfectament la seva relació: «Jo vull tenir cap a tu». Té molt present el seu caràcter tolerant i respectuós, que va saber jugar un rol poc habitual en una societat patriarcal pel que fa a la relació amb la seva dona, na Catalina. Ella venia d'un entorn marcadament patriarcal i d'ordre, i va trobar amb en Sion una persona que la va impulsar a seguir el seu camí i que de fet, la seguia amb devoció veient com ella s'implicava socialment i professional a través de la música. «La mare era una dona molt intel·ligent i capacitada. Amb 8 anys ja sabia tocar el piano, supòs que per l'afició musical del meu padrí Montserrat».³

Un afer que explica aquesta manera de ser de Sion Rosselló i Catalina Nicolau, així com també dels fills i filles, és el fet de ser educats dins el cristianisme social: «com que els pares estaven involucrats en el moviment familiar, durant els anys 60-70 feien trobades a nivell de Mallorca, i això ens posava en contacte amb molta gent. A nosaltres tot això ens va fer molt socials, aquestes trobades ens permetien relacionar-nos i fer xarxa. Ens va impregnar de molts valors que avui reconeixem com a un tresor».

Un padrí franquista: com s'afrenta aquesta qüestió?

La seva padrina materna (Isabel Sitjar) va néixer a l'Argentina perquè la seva família havia emigrat allà a causa de la crisi de la fil·loxera. «La padrina, que era molt seriosa i continguda, es va casar molt jove amb el meu padrí Montserrat Nicolau, de can Ros. Mai ens va cridar, però tenia una gran autoritat. I alhora era afectuosa. Tenia una pauta d'or-

dre brutal: a la botiga de Can Ros, tot brillava». Sobre el padrí Montserrat, que destacà per ser un home de profundes conviccions franquistes, amb gran influència dins la Falange porrerenca, diu: «el padrí Ros, clar... nosaltres sabíem que era un home absolutament franquista. No se n'amagava. Inclús tenia emmarcat el darrer testament de Franco. Record, de nina, que havia vist al seu arxiu que ell era corresponsal del diari *Balears*. «Ens ha tocat un padrí franquista, què hi farem!», pensava jo. Però de jove, quan prens consciència que allò anava més enllà de les cabòries, sí que pateixes, i impacta».

Na Maribel té molt clara una qüestió quan parla del seu padrí Montserrat: que totes les persones tenen blanc i negre.

«Per nosaltres era un padrí entranyable. Era un home que tenia molt carisma, instruït, amb aficions musicals, molt actiu, amo d'una botiga que era un lloc màgic, que es preocupava perquè el dia dels Reis es repartissin els regals per tot el poble... això també era can Ros, també era el meu padrí. Al final, era una persona singular a nivell personal i familiar. I, després, t'has d'empassarar el padrí amb el seu perfil polític. Entendre que aquell menjador de cals padrins també era un lloc de celebracions falangistes, costa. Preferesc afrontar els orígens familiars i socials de cara. Al cap i a la fi, hi ha un punt que penses que vens d'on vens i ho assumeixes com a part de la realitat i necessites veure que "no ets filla de", sinó que necessites ser tu mateixa, sense lligams».

Segurament aquest afer ha ajudat a na Maribel a reflexionar sobre coses que moltes altres persones no hem fet.

«Potser pel fet d'haver viscut tants anys en una ciutat com Barcelona, em costa més pertànyer a un grup fix, però per altra banda m'agrada anar participant del poble, escriure sobre algunes problemàtiques que m'importen: com l'arquitectura i l'urbanisme locals, la mobilitat sostenible, propiciar estudis... I això és la meva manera d'aportar en el meu retorn intermitent a Porreres, el meu retorn com

a Maribel. Això és ser jo aquí, sense renunciar a res».

El retorn a Porreres

A la Placeta, hi han rehabilitat un antic habitatge. «Nosaltres volíem ser curiosos amb la casa, amb la Placeta, amb el que ja teníem i arreglar-ho. A Porreres, i per tot, s'han fet autèntics desastres a nivell arquitectònic, és una llàstima que no hi hagi, per exemple, una carta de colors, que és un document de referència per a mantenir una certa homogeneïtat a les façanes de les cases, respectant la tradició arquitectònica i cultural».

Sobre el seu poble, diu que «a Porreres hi ha l'element cultural de sortir del conflicte, d'evitar-lo. Record que els meus pares eren molt així», però remarca que això no ha d'impedir que s'afrentin alguns reptes: l'arquitectura i l'urbanisme, la voràgine constructiva en el sòl rústic, la transició ecològica, la mobilitat sostenible, els feminismes... En aquest sentit, na Maribel té ganes de construir nous lligams a Porreres, «de fer un esforç per crear nous vincles amb altra gent més jove que m'interessa conèixer i que m'ajudi a connectar amb el jo que vull aquí. Al cap i a la fi, ser d'un lloc et dona una referència sempre, saps d'on ets, i marca, malgrat te'n vagis després. El que més valor de Porreres és el coneixement dels referent territorials i culturals». Es nota en la seva expressió que té projectes per fer, aquí. Ben retornada, Maribel!

1 Informació extreta del portal web «https://dhac.iec.cat/dhac_p.asp?id_persona=51», consulta en data 30/09/2022.

2 Per a més informació, consulta l'article de Maribel Rosselló Nicolau publicat a la pàgina 27 del número 171 de *Llum d'Oli* (juliol de 2022).

3 Per a més informació, consulta l'article de Maribel Rosselló Nicolau publicat a la pàgina 29 del número 168 de *Llum d'Oli* (desembre de 2021).

ELS MALNOMS DE PORRERES (V)

Joan Barceló Barceló, Joan Melià Garí i Joana Mora Cerdà

En aquest article tractarem els malnoms que tenen el seu origen en noms d'animals. Aquesta classe d'apel·latius són molt freqüents en totes les llengües i n'hi ha molts que són tan antics que es varen consolidar com a cognoms (Bou, Abella, Colom, Porcell, Vedell, Sorell...); de fet, com ja hem indicat en altres casos, és possible que determinats cognoms s'hagin perdut en la transmissió intergeneracional però que es mantenen com a malnoms.

Entre els que hem trobat a Porreres, hi ha els següents: **Abella**, escrit també *beya*, *bea* i *beia* (XVII-XX); **Anoll**, bou o vaca d'entre un i dos anys, (XVIII); **Aranya** (XVII); **Bou**, també *Bous* (XVI-XX); **Boquet**, podria ser el diminutiu de *boc*, però també designa la boca del forn i els caps de biga que sobresurten de la façana, existeix com a llinatge (XX); **Boquetsull/Boquetsulla** (XVIII-XX), escrit *Bocatsull*, podria ser la unió de *boquet* i *sull* (un *boc sull* és un boc sense banyes; *sull* també vol dir *antipàtic*, *eixut i tot sol*); **Burret / Burreta**, és un ase petit i un carro sense bandes molt reforçat (XX); **Busqueret**, probablement prové del nom de l'ocell que, si no ve de *busca*, cosa improbable, prové de *bosc* s'hauria d'escriure *bosqueret* (XVI); **Cadenera** (XX); **Calàpot** (XVII); **Caragol** (XX, els qui el porten provenen de Montuiri); **Cerdina** o **Sardina**, escrit també *Cardina*, podria ser o bé un diminutiu de *Cerdà* (gentilici de la comarca de la Cerdanya), de fet, en el XVII i XVIII unes quantes persones amb el malnom *Sardina*, tenen el llinatge *Cerdà*, o bé el nom del peix (XVI-XVIII); **Colom** (XVI-XVII) i **Colometa** (XVII-XX), el segon podria ser, a part del nom de l'animal, un diminutiu del nom de dona *Coloma*; **Conill**, escrit també

Cuní, *Cuniy*, *Cunill* i *Conil* (XVI-XIX); **Corb**, també escrit *Corp*, (XVI); **Cranco**, podria ser la masculinització tardana de *Cranca* (XVII); **Cuca** (XVIII); **Cugull**, podria ser la grafia antiga de la paraula *cugul*, que pot ser l'espiga de l'all o de la ceba, el *cucut* (l'ocell) o una forma d'insult (XVII); **Ferrerico**, pot ser l'ocell (XX); **Gall/Galla** (XVI-XVII), i **Gallet** (XVII-XX), i **Gallo** i **Gayo** (XVII-XX), que pot ser la masculinització de *Galla*, que també és el nom d'un peix; **Gallina** (XIX-XX); **Garseta**, podria ser aquesta la forma que correspon al malnom *Garzeta* que apareix en els documents consultats, que és un diminutiu de *garsa*, (XVII); **Gat/Gata** (XVI-XVIII); **Godall**, escrit *Goday* i *Godai*, forma que designa un porc petit i, per extensió, una persona bruta i també és un poblet de la Ribera d'Ebre (XVI-XVIII); **Gri/Grins** (XVIII-XIX) i el possible diminutiu **Grinet** (XVII), podrien fer referència al nom de l'insecte però també ser una deformació del cognom *Garí*; **Guatló** (XVI-XVIII) / **Guatlona** (XVI-XX), escrits *Gollo*, *Gol·lo*, *Gotlo*, *Gollona*, són diminutius de *Guatla* o *Guàtlera* (XVI-XX); **Llagost/Llagosta**, pronunciat *Lligost/Lligosta*, (XX); **Llebre** (XIX-XX) i el diminutiu **Llebró** o la forma masculinitzada **Llebro** (XVII-XIX); **Lloqueta**, diminutiu de *Lloca* (XVIII); **Mena** (XX) i **Meneta** (XVII-XVIII), femení de *me* i vedella desmama, (però també podria ser l'hipocòrisc de *Cormena*, una mentida, una pinya badada, un mineral en brut o una *veta* d'una mina, o un sinònim de *classe*, *tipus*); **Mèrlera**, escrit *Mèl·lera*, i **Merlo**, escrit *Mel·lo* i provinent de la masculinització de la forma *Merla*, la qual cosa fa pensar que originàriament el malnom *Mèrlera* pogués ser *Merla* (XX); **Moix/Moixa** (XVII-XVIII); **Òliba** (XX); **Pagos**, *paons*, es probable que realment es vulgui indicar que són de la possessió des Pagos (XVII-XVIII); **Pàssera**, merla blava, (XVII); **Patoi/Patoia**, *sardina petita* (XX); **Peixet** (XVIII-XX) i **Peixetó/Peixetona** (XX), diminutius de *peix*; **Perdiu** (XIX-XX) i el diminutiu **Perdigó/Perdigona** (XX); **Poll/Polla** (XVII-XX); **Puça** (XIX-XX); **Rata** (XVI-XVII); **Sol·lereta**, diminutiu de *Sól·lera*, (XX); **Sorell**, podria fer referència al peix o al pengeroll de moc al nas (XIX); **Tiula**, és el nom d'un ocell (XVI-XVII); **Truja** (XX); **Vedell**, escrit també *Vadell*, (XVII-XX); **Xot** (XVII) i **Nas de xot** (XX); **Xet**, és un sinònim d'*anyell* (XVI).

CONFECCIÓ A MIDA DISSENY INTERIOR DECORACIÓ TÈXTIL	 CHITÓN DECORACIÓN
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
www.chitondeco.com	info@chitondeco.com
DAGMAR & ERICH FUSS 07260 Porreres/Mallorca Ctra. Porreres – Campos km 0,4	Tel. 971-16 82 57 Fax 971-16 85 28

UNES NÒTULES SOBRE EL P. RAFEL JUAN MESTRE

Maria Barceló Crespí

El P. Rafel Juan i Mestre va néixer a Porreres el 1908 i morí a Lluc el 1989. El seu pare era de can Magarola i la seva mare, de sa Torre.¹

Es llicencià en Filologia clàssica a Roma, on també estudià arxivística, biblioteconomia i diplomàtica a l'Arxiu Secret Vaticà.

El 1923 ingressà a la congregació de Missioners dels Sagrats Cors, professà el 1924 i el 1931 va ser ordenat prevere.

Es va dedicar a l'ensenyament a Mallorca i a l'Argentina, on la seva congregació tenia presència. Ara bé, destacà, per damunt de tot, en el terreny arxivístic. Catalogà la major part del fons documental antic del santuari de Lluc que donà a conèixer en revistes com *Studia Monastica* o el *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* i altres.

Alhora publicà moltes dades de caràcter històric a través de *Hojas de Lluc* que toquen temes del santuari i del municipi d'Escorca.

Així mateix, cal esmentar que fou un entusiasta excursionista que va recórrer pam a pam tot el terme d'Escorca i rodalies. Ben segur que aquest coneixement del terreny va ser fonamental per a la seva important i cabdal recerca toponímica. No hi ha dubte que les investigacions toponímiques del P. Rafel suposen una valuosa aportació tant històrica com de fixació normativa dels noms de lloc.

Endemés tengué una faceta interessant com a músic pel fet que dirigí, entre altres, l'Escolania de Lluc i compon-

gué algunes peces.

Entre els documents consultats al ric arxiu de Lluc trobà referències a una capella dedicada a Sant Salvador, a la zona d'Almallutx, de la qual no s'han localitzat restes arqueològiques. En aquell indret hi ha una làpida en homenatge al P. Rafel en record a la seva activitat excursionista.

És fill Adoptiu d'Escorca.

*Aquest article correspon a una comunicació presentada a la XIV Jornada d'Antroponímia i Toponímia que va tenir lloc a Porreres, el 18 de novembre de l'any 2000.

¹ SEGUÍ I TROBAT, Gabriel (2000). "El P. Rafel Juan, arxiver de Lluc, estudiós de la Toponímia". A: *Lluc*. Núm. 818-819. Pàg.46-50.

BM ESPORT - SABATES
Ballester Melià

C/ L'Almoina, 19
07260 PORRERES

Tel. 971 16 82 76
Tel. Part. 971 64 74 21

juaneda
miramar

Anàlisi Clínicas

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:00 a 10 hores

Carrer Sa Galla 19 B
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas (no muface), Asisa, Agrupació Mutua, Axa, Mapfre (no muface), Sanitas, DKV, Groupama, L'Aliança, Caser, Fiatc...

PROJECTE AINA: EL FUTUR DE LA LLENGUA CATALANA A L'ERA DIGITAL

Beatriu Defior Barcons

Directora general de Política Lingüística Govern de les Illes Balears

És un fet que les tecnologies del llenguatge, i en concret les tecnologies de la veu, són i seran cada vegada més presents a les nostres vides. No es tracta tan sols de poder disposar d'eines com els correctors o els traductors automàtics, ni de poder passar textos orals a escrits (o a la in-

versa) o de resumir o classificar textos. Ara ja podem donar instruccions amb la veu a les màquines, demanar-los que apaguin els llums de casa o que apuntin coses a la llista de la compra. També els demanam que ens diguin com arribar a un lloc o que ens expliquin com es cuina un plat, i qui sap quantes coses més ens permetran fer en un futur ben proper. Les llengües s'incorporen amb força a les tecnologies, a través dels assistents de veu, dels agents conversacionals, etc., i seran la via de comunicació principal entre les persones i els dispositius.

En aquesta nova era digital, que ja hem començat a viure, hem d'assegurar que el català hi sigui present. En aquest sentit, el Projecte AINA, impulsat per la Generalitat de Catalunya amb el suport del Govern de les Illes

Balears, cerca precisament generar els recursos necessaris i oferir-los en obert per a garantir que la nostra llengua no perdi aquest tren. Per a fer-ho possible, s'ha creat un corpus de llengua per a entrenar els algorismes d'intel·ligència artificial i poder generar models de llengua, de

parla i de traducció. Aquest corpus s'alimenta d'una quantitat ingent de dades lingüístiques de fonts molt diverses, però també és essencial disposar de la col·laboració dels ciutadans, que cedeixin la seva veu per a fer créixer el projecte. D'aquesta manera, la tecnologia entendre la llengua en tota la seva diversitat.

Tu pots ajudar a incorporar la nostra llengua al món digital. Si vols que les màquines t'entenguin i et parlïn en català, entra a projecteaina.cat i dona la teva veu.

PS: I, si a més, vols que quedi constància que ets de les Illes Balears, crea un compte per col·laborar-hi, que tot i que no és necessari ajuda a enriquir la informació. Les dades són tractades de forma totalment anònima.

CA FRUITERIA
NA MARIA

- Frutes
- Verdures
- Fruits secs
- Productes ecològics

Tel.: 971 16 6771
C/ Agustí Font, 54 - Porreres

floristeria i jardineria
CanMurtó

COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

CURS NOU, NOVA LLEI!

Joan Ramon Xamena Vidal

I ja hem perdut el compte! A llei per legislatura. I ara amb quina ens sortiran? Ja ens tenen ben perduts. Vendran uns altres i la canviaran?

Aquestes serien diferents expressions que es poden escoltar i s'han escoltat durant els darrers 32 anys a molts o a tots els centres educatius de les Illes i a l'estat espanyol.

La LOECE, LODE, LOGSE, LOPEG, LOCE, LOE, LOMCE i (tocs de tambors, plats, timbals i tots els instruments més renouers) la LOM-LOE! Uf! Si heu arribat al final sense equivocar-vos ni una lletra, potser estau preparades per a aprovar la nova avaluació competencial actual. Ja no sabem si no acaben de trobar altres feines o tasques administratives al Ministeri o que ja no saben com col·locar les diferents lletres amb diferents posicions i pensar diferents noms...

La realitat és que ens trobam en un país on pareix impossible poder arribar a un consens per a poder tenir un millor ensenyament i, a la vegada, un millor aprenentatge per a l'alumnat.

A altres països, sobretot del nord, aquest consens ja hi és des de fa molts d'anys i això ha suposat molts de beneficis —i sobretot pocs maldecaps i discussions—; entre ells, el fet de poder-se centrar amb el més important: l'aprenentatge de l'alumnat.

Durant els darrers anys als centres es treballa molt el treball en equip o cooperatiu (així queda més acadèmic) amb l'alumnat, però possiblement els primers que haurien de treballar en equip i de manera cooperativa serien els partits polítics i altres entitats per a poder obtenir aquest consens en una definitiva llei, la més consensuada possible, que arribàs a acords i entendre que aquests no són: o tot per a mi o tot per a tu, sinó arribar a punts on la majoria es trobi el més còmode possible i respectar la major part de les opinions.

Ens podríem imaginar una banda de música on uns tocassin un pasdoble i, a la vegada, uns altres tocassin un vals? O uns que toquin desafinats perquè sí? O uns que no volguessin tocar perquè ara no són amics? O

tocar malament perquè sí?

Possiblement tothom entén que en conjunt, tota la banda, ha de tocar la mateixa partitura i tothom la interpretarà el millor que pugui i amb la millor afinació possible per al millor gaudi del públic i el seu propi.

Doncs això, que és tan simple i a la vegada tan lògic, ja podeu veure quin desgavell hi ha amb les persones que van decidint el futur de l'educació de la nostra societat.

Aprofitam aquestes pàgines per a desitjar un bon curs a tothom, o millor dit, per a desitjar sort a tota la comunitat educativa, amb el desig de poder treure endavant un curs normal després de la COVID i que totes les innovacions d'aquesta recent llei (que a dia d'avui algunes estan per descobrir-se i aclarir-se) duguin una millora per a tota la comunitat educativa.

Bon curs i molta música!

La Fonda Cafè

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

CAP A LA GENTRIFICACIÓ DE PORRERES?

Maria Isabel Rosselló Nicolau

L'interior de Mallorca viu un procés de transformació que pot ser irreversible en pocs anys, tant com ho ha estat el de la costa des dels anys seixanta. Una transformació més pausada i allargada en el temps i menys evident a primer cop d'ull, però amb el mateix impacte territorial i que pot suposar la pèrdua de la idiosincràsia dels pobles i la desaparició del sòl agrícola. Uns canvis ben visibles també a Porreres.

Per a entendre la situació actual hem de definir dos processos que s'estan donant alhora: la progressiva urbanització de fora vila amb residències permanents, segones residències i turisme rural i la gentrificació dels nuclis urbans a partir de l'arribada de persones amb una molt alta capacitat adquisitiva que comporta, a la llarga, la transformació del teixit social. Un i altre estan encadenats i són consecutius i ambdós estan fortament lligats a una economia basada únicament en el turisme.

El canvi de rol del fora vila dels pobles de l'interior, històricament basats en una important activitat agrícola i que no han viscut l'impacte del turisme de costa, l'hem de situar en els anys previs a l'entrada de l'euro. La necessària regulació de capitals comporta la compra massiva, sobretot per part de ciutadans alemanys, de finques agrícoles i les més preuades són les que tenen edificacions existents ja que així es poden transformar en residències estacionals. Aquest sobtat i intens interès valoritza les cases de fora vila i idealitza el model viencial. A l'arribada d'estrangers al camp s'hi afegeixen moltes persones locals. Es performa la idea de viure a fora vila i ara s'hi traslladen molts descendents de famílies terratinents. Possessions, cases i casetes passen a ser llocs desitjats per a establir-se. Un trasllat que comporta molts impactes de mobilitat, de necessitat de serveis i infraestructures, de recursos hídrics, etc. A més, en molts casos les finques passen a ser jardins més o menys estructurats i es perd la capacitat productiva del sòl. Aquesta és una realitat ben plausible a Porreres, caminar per fora vila es converteix moltes vegades en transitar per un camp tancat a pany i forrellat a manera d'urbanització exclusiva. A les segones residències d'estrangers i a les residències permanents de locals i hem d'afegir un tercer fenomen, el turisme rural. Cases que esdevenen un negoci estacional que es basa en la mobilitat permanent en cotxes particulars dels hostatjats posant més pressió a camins i caminois que esdevenen les arteries d'arribada i sortida de moltes persones amb poc coneixement de l'entorn i dels codis relacionals.¹

Saturada la costa, saturats els camps dels pobles costaners i transformat el sòl rústic interior, arriba el procés de transformació dels pobles. Un procés que també va de la costa a

l'interior; Santanyí, Pollença, Andratx, entre d'altres, són avui pobles mutats i ens anuncien el camí que pot passar amb molts altres. És davant d'aquest repte que es troben avui pobles com Porreres un cop constatat que la primera transformació, la del sòl rústic, ja és quasi irreversible. Al nucli de Porreres hi ha moltes cases deshabitades per causes diverses: les carències de confort de les cases tradicionals en front de pisos més equipats i funcionals, el descens de població durant uns anys a causa de la baixa natalitat i del trasllat de població a ciutat o a altres nuclis i l'èxode cap al camp com a conseqüència del procés esmentat abans, entre molts altres. Casals, cases i casetes queden tancades durant dues o tres dècades i es deterioren cada vegada més, fet que fa més inassolible la rehabilitació. Poc a poc, les cases esdevenen una càrrega i queden latents i tancades a l'espera de noves circumstàncies que ara són de nou l'entrada de capital estranger. La conversió d'aquestes cases en segona residència de persones d'alt poder adquisitiu o la seva transformació en establiments turístics traslladen al nucli urbà la complexitat i la problemàtica esmentada anteriorment per al camp.

Aquest és un procés plenament actiu avui per avui a Porreres, no hi ha carrer que no es vegin tres o quatre obres en marxa. És cert que això suposa una forta activitat econòmica i una gran vitalitat del sector de la construcció i derivats, però és probable que si no es fa res, en poc temps els joves o les persones de menys poder adquisitiu no podran accedir, entre d'altres, a l'habitatge.

Per això és important, per una banda, que les administracions prenguin la iniciativa de posar eines que puguin pal·liar aquest efecte; com per exemple, incentivar la rehabilitació d'habitatges com a residències permanents, polítiques de protecció del sòl agrícola i d'activació de la seva producció i, alhora, posar a punt mecanismes de control dels establiments il·legals. Vetllar per a la conservació del patrimoni en un sentit global i integrat alhora que es treballa per consolidar el teixit social. Però també ens fa falta prendre consciència com a comunitat que si ho fem tot a la rendibilitat immediata, serà inevitable la pèrdua irreversible de la idiosincràsia del poble amb la progressiva substitució social.

¹ L'any 2021 constaven a Porreres 100 ETV amb un número total de 654 places. D'aquestes, entorn al 30% se situen en el nucli urbà i la resta, a fora vila. Si s'afegeixen les no regulades, les places arriben a unes 1.000. Tenint en compte que la població de Porreres l'any 2021 era de 5.571 habitants, les places turístiques ja suposen un increment del 20% de la població permanent, dada rellevant a l'hora de tenir present les transformacions del territori, la mobilitat i l'explotació dels recursos naturals.

ELS PECATS CAPITALS (4): LA LUXÚRIA

Joan Mesquida Sampol

La luxúria és un pecat capital que ha aportat grans històries de crims passionals, adulteris i altres estralls familiars i socials, i és per això que és un dels pecats més escandalosos. Com passa amb altres pecats capitals que ja hem vist, és caracteritzada per l'excés i, en aquest cas, s'entén referit al desig de plaer sexual, per a la qual cosa, en una societat hipersexualitzada com l'actual, no sempre és un pecat fàcil d'identificar.

La història i les llegendes en són plenes de luxuriosos i dels càstigs als quals són sotmesos o a les revenges d'aquells que es consideren ultratjats. A la *Bíblia* trobam la història de Sodoma i Gomorra, ciutats depravades que van merèixer la seva destrucció als ulls de Déu i que han esdevingut l'arquetip de la perversió sexual. En la mitologia clàssica tenim també bons exemples com el de Minos, el famós rei de Creta que tancà el minotaure al laberint i que era també un lasciu, fins al punt que Pasífae, la seva dona, el va maleir de forma que, quan es jeia amb altres dones, en lloc de líquid seminal ejaculava dins elles escurçons que les devoraven per dintre fins a matar-les. La fama luxuriosa de Minos va fer que Dante, al Cant V de la *Divina Comèdia*, el convertís en el dimoni que custodiava l'entrada al segon cercle de l'infern, on precisament hi havia els luxuriosos.

També les dones poden ser luxurioses, si bé és cert que aquest pecat se'ls ha atribuït moltes vegades de forma injusta, sobretot quan feien de la seducció un arma per aconseguir altres fins. La capacitat de la dona de captivar un home fins al punt de fer-li perdre el seny ve d'enrere i no ens ha

de venir de nou que aquesta astúcia femenina hagi estat qualificada sovint de luxuriosa. Dante mateix va situar a l'infern dels luxuriosos nombroses dones que, estrictament, no ho eren. Hi posà en primer lloc a Semíramis, l'esposa de Ninus, rei d'Assíria i que la llegenda afirma que va arribar a matar el marit i, disfressada del seu fill, governà l'imperi. Un altra dona que trobà el poeta a l'infern fou Elena, la dona de Menelau que va fugir cap a Troia amb Paris i va iniciar una guerra èpica. En la majoria de casos, però, es tracta de dones astutes que juguen i aprofiten el poc seny d'alguns homes, la feblesa mental dels quals els fa caure en els seus paranyos.

A aquest comportament femení se'l va batejar al cinema de la meitat del segle passat amb un nom ben explícit: *femme fatale*. Però aquestes dones fatals (des de la perspectiva dels homes, clar) no són, com dèiem, un fenomen recent. Un cas molt conegut és el de Dalila, la dona que va seduir a l'hebreu Samsó per tal de conèixer el secret de la seva força i poder ser derrotat pels filisteus. Sorprenentment, però, no en tots els casos les seductores de la Bíblia se situen al bàndol equivocat. En el *Llibre de Judit* podem llegir com aquesta viuda hebrea de singular bellesa sedueix el general assiri Holofernes quan assetjava la ciutat on ella vivia i, un cop pot entrar a la seva tenda fent-li creure que n'estava enamorada, l'embriaga i li talla el cap. Tot una heroïna amb llicència per a matar.

I és que, no ens enganyem, si la luxúria és un pecat que emboira l'enteniment i ens duu a pensar més amb l'entrecuix que amb el cervell, l'esta-

dística sembla acreditar que són els homes els que se solen trobar més afectats. Encara que no sigui excusa, la naturalesa sembla haver contribuït a aquesta tendència ja que l'edat reproductiva dels homes sol ser més llarga que la de les dones i, per tant, el desig sexual d'ells és força més mal de contenir. Com diuen alguns, "l'ase no torna mai vell" i per això no és gens estrany veure respectabilíssims pares de família amb la cinquantena ben passada que acaben bojament enganxats a alguna joveneta del Carib o una esvelta esclava rossa d'ulls blaus. Es tracta d'amor o de luxúria? Difícilment ens posaríem d'acord. Si fem una volta pels bars o per les botigues del poble, aviat veurem la diversitat de punts de vista. Alguns, sobretot ells, ho veuran sorpresos i contrariats, amb una certa enveja que simularan fent tot tipus d'acudits de mal gust; elles, en canvi, hi veuran un senyal de perill i una font de tot tipus de malediccions. Els afectats, sobretot els hereus del rejuenit don Joan, simplement entraran en pànic i se n'aniran ben capbaix lamentant la seva dissort.

Com és fàcil entendre, la luxúria és un pecat complex que s'inicia en allò més íntim de cada un, però que pot acabar tenint una transcendència social i desencadenar fins i tot guerres i altres desbarats. Tampoc és inusual que la luxúria acabi provocant un efecte contagi a partir d'un altre pecat capital: l'enveja. Per què en general ningú enveja un golafre o un avar, però sí que són molts els que, secretament, voldrien estar en la pell d'aquell que apareix com a luxuriós, sobretot quan el seu èxit és un fet notori?

VIATGE D'INTERCANVI A MAÓ

Aires de Monti-sion

Després d'un llarg període de pandèmia sense poder realitzar cap activitat, va tornar arribar el moment que els Aires de Monti-sion partíssim d'intercanvi! Tanta sort! Tots i totes sabem l'important que és per a nosaltres realitzar aquesta activitat, ja que ens uneix com a agrupació i també ens permet establir llaços amb persones de diferents llocs. I és que, a més, ens ho passam pipa! Si voleu saber com ho feim per passar-nos-ho tant bé, continuau llegint.

Aquest any, l'intercanvi fou amb els companys i companyes de l'agrupació folklòrica Es Rebost, de Maó. Ells i elles vingueren per les festes de Sant Roc i, per les festes de la Mare de Déu de Gràcia, fou el nostre torn. Cap a Maó s'ha dit!

Tots estàvem molt emocionats però, sobretot, hi estaven les noves incorporacions del grup, na Francina Tortella, n'Abril Guerrero, n'Aina Rigo, na Caterina Vaquer i na Caterina Xamena, ja que era el seu primer viatge d'intercanvi com a mem-

bres dels Aires! Aprofitam per a donar-los la benvinguda a aquesta gran agrupació, així com també a na Xisca Mora i en Felip Sánchez, que no pogueren venir al viatge. Però tranquils, ens en queden molts més per viure!

Fou un viatge per conèixer la cultura popular maonesa, així com també els seus balls i la seva gent. L'arribada a Maó fou dia 2 de setembre al capvespre: una vegada arribats a l'aeroport de Maó, sobre les 20:30, directament ens vam dirigir a vestir-nos per a la mostra de ball, ja que havíem arribat una mica més tard del previst (dues hores... quasi res!). Una vegada allà, els balladors i balladores, i sonadors i sonadores maonesos ja estaven ballant i tocant, intentant fer temps mentre nosaltres arribàvem. Tot i l'espera, tant el grup com el públic ens esperaven amb ànsies, així que vam mostrar els nostres balls i cançons que representen la nostra cultura, i tots ells ens van fer arribar els seus comentaris d'admiració.

Un cop acabats, ens van dur a instal·lar a l'ermita de Sant Joan des Vergers, on ens sentírem molt ben acollits, i on es va dur a terme el sopar de germanor seguit d'un poc de bulla. Vam passar la vetllada compartint xerrades i música.

L'endemà, dia 3 de setembre, ens vam despertar i vam anar a l'Ajuntament de Maó per a fer la recepció, hi va haver una bon refrigeri, amb menjars típics de Menorca. Tot seguit ens van dur a conèixer els monuments i edificis emblemàtics de la ciutat: el més significatiu va ser el Teatre Principal de Maó. Allà, vam poder comprovar la bona acústica de l'espai, ja que des del galliner (la part més superior) es podien sentir perfectament els cants d'alguns dels nostres membres. Va ser una passada.

Després de dinar, ens vam anar a vestir ja que ens havíem de trobar de nou a l'Ajuntament per a iniciar la romeria. Quan ens digueren que a la romeria havíem de caminar i ballar xinorano des de la plaça fins a l'ermita du-

rant unes 3 hores tots quedàrem de pedra. Però tot d'una que començà la caminada vam veure que ens ho passaríem d'allò més bé: ballàvem i sonàvem juntament amb altres grups i els gegants de maó, alhora que menjàvem i parlàvem amb els companys. Fou una caminada ben agradable fins que arribàrem a l'Ermita de Gràcia, on férem el darrer ball.

El sopar va ser al barri del Molí des Pla de torrat, hi va haver una ballada popular i, seguidament, la verbena. Cal dir que rialles tampoc ens en faltaren aquí. Una vegada tornats de la festa, no en vam tenir prou i vam decidir mostrar la nostra festa als companys i companyes de Maó, així que passejàrem un parell d'ensaimades damunt un banc

mentre cantàvem al ritme de la matinada porrerenca. Esperem que no pensin que som uns bojos i boges!

Finalment, dia 4 de setembre fou el moment de partir, sempre trist. El matí ens van dur coques per a berenar i vam anar a Maó a visitar l'església de Sant Francesc on vam poder pujar al campanar i gaudir de les vistes. Vam agafar les pertinences i ens vam haver d'acomiar. Tots els comiats són una mica tristos però, com a agrupació, sabem que ens enduim records molt positius d'aquests viatges, així com bones amistats, que esperem que durin molts i molts d'anys.

Que visquin els Aires de Montis-ion!

PLA EDUCATIU INTEGRAL I COMPETENCIAL A LES ESCOLES DE LA FECIB

Col·legi Verge de Monti-sion

Després d'un temps d'incertesa provocada per la pandèmia, podem dir que hem començat un curs escolar amb normalitat. Deixam enrere vivències a les quals hem hagut de fer front amb responsabilitat i no poques dificultats; al mateix temps, hem iniciat un curs escolar amb molta il·lusió i energies renovades per a fer

front a reptes importants per als nostres alumnes i la nostra comunitat educativa en general.

Us volem donar a conèixer el Pla Educatiu Integral i Competencial de les escoles FECIB, de les quals formam part.

Començarem amb un paral·lelisme, a

mode d'introducció, amb l'interessant món de les abelles. De fet, aquestes sempre han aconseguit, al llarg de la història, emmagatzemar la mel de la forma més òptima i emprar el menor nombre de recursos possibles. Si les cel·les fossin rodones o quadrades, es desaprofitaria molt més l'espai dins del rusc.

Els instruments que proporciona el PEDIC també són hexagonals i permeten la interconnexió d'aprenentatges, àrees, assignatures, projectes, persones i experiències per a fer de la proposta educativa de la FECIB un Projecte Educatiu vertaderament Integral i Competencial. Si eduquéssim els nostres alumnes d'una manera segmentada, aïllant les dimensions de les competències, promouríem en ells espais buits i desaprofitats, el desenvolupament de personalitats poc sanes, individualistes i, fins i tot, poc sensibles.

Les dimensions conformem un ingredient cabdal que consolida de manera transversal el perfil de sortida en acabar l'etapa de primària al nostre centre. Aquestes són: la dimensió èticomoral, emocional, sentit crític, espiritual, afectivosexual, ecosocial i convivència.

En definitiva, aquestes són les línies bàsiques del PEDIC. Les dimensions i les competències de l'alumne es complementen per a aconseguir infants i persones íntegres en el complet sentit de la paraula.

El PEDIC és el reflex de l'organització dels nostres centres, la complementarietat de tots els qui formam les

Serveis Melià Reig

Serveis:

- Cultivadors
- Fressadera
- Trituradora
- de Llenya
- Arada
- Arada
- milagrossa
- Desbrossadora

Tel·l: 649 83 41 87 / 636 51 58 36

L'ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA ESTRENA NOU WEB I LA CAMPANYA «JO LLEGESC PREMSA FORANA» ON ES REIVINDICA L'ORGULL I LA TASCA DE LES PUBLICACIONS

Associació Premsa Forana de Mallorca

L'Associació de Premsa Forana de Mallorca va celebrar una trobada amb totes les revistes associades el passat dia 8 d'octubre de 2022. L'acte es va realitzar a la seu de l'entitat a Sant Joan amb una triple intenció: el mateix acte de germanor, la XXI convocatòria dels premis periodístics i la presentació de la campanya per a impulsar de nou la marca de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca. A l'acte hi va assistir el director insular de Política Lingüística, Lluís Segura.

En primer lloc, es va presentar la renovació de la pàgina web premsaforana.cat. El nou disseny web, encarregat a l'empresa mallorquina

Absentaweb, té un format adaptatiu i proporcionarà a l'usuari una correcta visualització d'una pàgina web i facilitarà la navegació sigui quin sigui el dispositiu que s'utilitzi.

Igualment, s'ha de fer un redisseny de continguts, amb actualització de qualsevol notícia relacionada amb la premsa forana mallorquina associada o de la mateixa associació, per tal que les mateixes associacions s'hi sentin representades i identificades, a la vegada que qualsevol periodista o mitjà de comunicació, més enllà dels associats, pugui estar a l'aguait de les novetats i del nostre valor, com també qualsevol persona que

estigui interessada en les notícies o publicacions de premsa forana.

També es va presentar tot el material de marxandatge i de la campanya que en els pròxims dies inundarà les xarxes socials. «**Jo llegesc premsa forana**». El lema de la campanya vol reivindicar l'orgull de ser i llegir revistes de la part forana. El disseny dels adhesius, bosses i xarxes socials s'ha encomanat a l'empresa mallorquina Melicotó.

Per tal de difondre la nostra tasca a fires, festes, mercats i a qualsevol indret, s'han dissenyat bosses i adhesius, a més de bolígrafs i penjolls, per a donar a conèixer la nos-

tra entitat i les publicacions. També es distribuiran els dissenys per les xarxes socials per a contribuir a la lectura de les nostres publicacions i es demana a les revistes que l'emprin i fomentin la campanya a les seves publicacions i xarxes socials amb l'etiqueta #jollegescpremsaforana.

El president de l'entitat, Rafel Puigserver, va recordar que «la nostra voluntat era reforçar la nostra marca, potenciar la presència de la Premsa Forana a les xarxes socials i en el món digital, sense deixar de banda el paper, així com també facilitar l'intercanvi de material entre les publicacions associades com es feia en els inicis de l'entitat. Per això, s'han tornat a enviar articles que poden ser d'interès per a totes les publicacions». També és intenció de la junta directiva potenciar l'ús de la seu a Sant Joan realitzant-hi almenys una trobada a l'any i fent-hi formacions per tal de facilitar la subsistència a les revistes i donar l'impuls a les que vulguin sorgir.

A l'acte també s'han lliurat els XXI Premis Periodístics de Premsa Forana corresponents a treballs de l'any 2020-2021. S'hi han presentat 29 propostes. La Junta Directiva designà els components del jurat, que enguany han estat na Magda Cortès, d'Ib3 ràdio; en Manel Ferrera, del Sindicat de Periodistes de les Illes Balears i na Joana Solivelles, periodista de ràdio Pollença (ara a Ib3 ràdio) i vocal de l'SPIB. A continuació teniu la llista de premiats.

Reportatge

- Guanyador: *Fent Carrerany*. - Especial Món Sanitari. COVID 19. - Núm. 405 – maig 2020

Finalistes:

- *Dies i Coses* - Carabiners – Josep Estelrich Vadell – Núm. 204 - setembre octubre 2021
- *Arròs amb salseta* - Morneta s'ofereix al poble – Núm. 285 - març 2021

Entrevista

- Guanyador: *Bona Pau* – El matrimoni més vell del poble – Maria Antònia Rigo – Núm. 819 – maig 2021.

Finalistes:

- *Sa Sella* – Del Món fins a Sencelles – Jane Frances Sutcliffe – Entrevista a Julia Alexis Anchundia – Núm. 164 – gener març 2020

- *Dies i Coses* – Gabriel Mesquida Barceló, un mecànic artista – Rafel Gelabert – Núm. 202 – maig juny 2021

Fotografia

- Guanyador: *Bona Pau* – Portada núm. 821 – juliol 2021 – Magdalena Cerdà

Finalistes:

- *Sa Sella* – Portada núm. 167 – Xisca Alomar – novembre desembre 2020
- *Fent Carrerany* – Camps de cereals a Maria – Portada núm. 406 – juny 2020

Opinió

- Guanyador: *Llucmajor* – Quaderns de fum major. En fase – Miquel Cardell – Núm. 430 - abril maig juny 2020

Finalistes:

- *Fent Carrerany* – Editorial: La tempesta – Núm. 402 – febrer 2020
- *Dies i Coses* – La llengua catalana té una mala salut de ferro – Cosme Aguiló – Núm. 200 – gener febrer 2021

Disseny de pàgina

- Guanyador: *N'Ali* – 25 anys del Parc Natural de Sa Dragonera – Antoni Canuto – Núm. 214 – setembre 2020

Finalistes:

- *Veu de Sòller* – Coronavirus un any després – núm. 1662 – 12 març 2021
- *Sa Sella* – Portada núm. 169 – abril maig 2021 – disseny Guillem Mut i foto Jaume Perelló (“Recordant Sor Miquela en època de vacunació” nom foto)

Fotografia antiga corresponent a la Fira de tardor, segurament a finals dels setanta o principis dels vuitanta. Es desconeix l'autor. La fira, en aquells anys, se celebrava encara en dimarts, abans que als anys noranta se canviàs al segon diumenge després de Sant Lluç. Arxiu fotogràfic de l'Agrupació Cultural de Porreres.